

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
ПО НАРКОМАНИИ
София

NATIONAL CENTRE
FOR ADDICTIONS
Sofia, Bulgaria

ОТЧЕТ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛЕН

ЦЕНТЪР ПО НАРКОМАНИИ

2009 ГОДИНА

Националният център по наркомании (НЦН) е юридическо лице - второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на здравеопазването.

I. Юридически статут, функции, структура и финансиране на дейността на НЦН

1. Юридически статут

Националният център по наркомании е създаден с ПМС № 14/01.02.1994 г. на базата на съществуващата Клиника по зависимости към Държавната факултетска болница "Простор".

С ПМС № 69/19.03.2001 г. НЦН е преобразуван под същото наименование и е приет нов Правилник за функциите, задачите и устройството му.

С Постановление на МС № 363/29.12.2004 г. (обн., ДВ, бр. 3 от 2005 г.) за структурни промени в системата на здравеопазването Националният център по наркомании към МЗ се преобразува, чрез отделяне на дейностите по профилактика, диагностика, лечение и рехабилитация на злоупотребяващи и зависими от наркотични вещества лица. Образуват се две нови структури – Държавна психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм (ДПБЛНА) и Национален център по наркомании (НЦН), с нови функции и задачи.

2. Функции:

Дейността на НЦН е регламентирана с **Правилник за функциите, задачите и устройството на Националния център по наркомании** (обн. ДВ, бр.29 от 27.03.2001 г., изм. ДВ. бр.3 от 13.01.2005 г., изм. ДВ. бр. 46 от 06.06.2006 г.). Съгласно правилника НЦН изпълнява функции:

- по координация и методическо ръководство на дейностите, свързани с превенция на злоупотребата с наркотични вещества, с намаляване на здравните щети и рехабилитация на лица, злоупотребяващи или зависими от наркотични вещества;
- по специализиран контрол на лечебната дейност;
- на експертна дейност в областта на зависимостите;
- на Национален фокусен център и представителство на Република България в обединената европейска информационна система в областта на наркотиците и наркоманиите;
- следдипломно обучение на медицински и немедицински кадри;
- международно сътрудничество и обмен на информация и технологии.

3. Структура

НЦН е структуриран в три дирекции, както следва:

- Дирекция „Методологическо ръководство и координация на дейностите по намаляване търсенето на наркотици”;
- Дирекция „Национален фокусен център за наркотици, наркомании, проучвания и информация”;
- Дирекция „Административно – стопанско и правно обслужване”.

Обща численост на персонала - 20 щатни бройки.

4. Финансиране

Финансирането на дейностите, осъществявани от НЦН се осъществява:

4.1. Бюджетът на НЦН се утвърждава ежегодно със заповед на министъра на здравеопазването.

За 2009 г. утвърдената сметка на НЦН е в размер на 302 983 лева, а действително направените разходи са в размер на 264 471 лева, поради наложените финансови рестрикции.

4.2. Финансиране на дейностите за изпълнение на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г.

През 2009 г. НЦН получи на 28.12.2009 г. финансиране от Министерство на здравеопазването за изпълнение на стратегически задачи от Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г. в размер на 68 383 лева.

Един от основните проблеми в работата на НЦН по изпълнение на задачите от Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г. е липсата на навременно и адекватно финансиране на дейностите.

4.3. По договор за безвъзмездна финансова помощ за действие, сключен с Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркомании през 2009 г. са изразходени средства в размер на 44 076,20 лева.

4.4. Финансиране на проект BG 0011 “Слушайте детето – подобряване на превенцията и достъпа до услуги на деца и подрастващи експериментиращи и употребяващи наркотични вещества, по линия на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП).

За периода м. септември 2009 г. – м. декември 2009 г. е получено финансиране в размер на 95 169 лева. Към настоящия момент НЦН не е получил финансиране за 2010 г., въпреки многобройните писма до Министерство на здравеопазването за отпускане на мостово финансиране на дейностите по проекта.

II. Нормативно осигуряване

Националният център по наркомании изпълнява дейности, регламентирани в:

- Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите;
- Закона за здравето;
- Правилник за организацията и дейността на Националния съвет по наркотичните вещества;
- Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН;
- Наредба № 24 от 31.10.2000 г. за условията и реда за осъществяване на субституиращи и поддържащи програми за намаляване на здравните щети за лица, зависими от наркотични вещества;
- Наредба № 30 от 20.12.2000 г. за реда за участие в долечебни и рехабилитационни програми на лица, които са били зависими или са злоупотребявали с наркотични вещества;
- Други законови и подзаконови нормативни актове.

Националният център по наркомании е една от държавните институции, които подпомагат Националния съвет по наркотични вещества в дейностите по координация на Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г. и Плана за действие за нейното изпълнение.

III. ДИРЕКЦИЯ „МЕТОДОЛОГИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ТЪРСЕНЕТО НА НАРКОТИЦИ”

1. СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ

Дирекция „Методологическо ръководство и координация на дейностите за намаляване търсенето на наркотици” (дирекция „МРКДНТН”) е обособена като структурно звено в НЦН. Общата численост на персонала на дирекцията е 9 щатни бройки (в т.ч. директор).

Основните функции, изпълнявани от дирекция „МРКДНТН” са регламентирани в Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН:

- Разработване на програми за превенция и профилактика на злоупотребата с наркотични вещества сред различни групи от населението на национално и общинско равнище съобразно Националната стратегия за борба с наркотиците.
- Разработване и внедряване на профилактични, терапевтични, образователни и рехабилитационни методи и технологии.

- Водене на регистър на лечебните заведения, които извършват субституиращи и поддържащи програми за лица, зависими от наркотични вещества.
- Водене на общ национален регистър на пациентите, участващи в субституиращи и поддържащи програми за лица, зависими от наркотични вещества.
- Водене на регистър на лицата, които осъществяват долечebни и рехабилитационни програми.
- Организиране и осъществяване на методически контрол на лечението, свързано със злоупотребата с наркотици.
- Извършване на специализирани лабораторни изследвания и експертизи, свързани с дейностите на центъра.
- Даване на становища по проектите за субституиращи и поддържащи програми, долечebни и рехабилитационни програми.
- Участие в подготовката на проекти на нормативни актове в областта на наркотичните вещества и прекурсорите.
- Осъществяване на следдипломно обучение на медицински специалисти и обучение на лица, работещи в областта на превенцията, лечението, рехабилитацията и намаляването на здравните щети, свързани със злоупотребата с наркотични вещества.
- Осъществяване на международно сътрудничество и обмен на информация и технологии в областта на наркотиците и наркоманиите.
- Организиране и провеждане на научни форуми от национално и международно значение по проблемите на наркоманиите.

2. НОРМАТИВНО ОСИГУРЯВАНЕ

Дирекция „МРКДНТН” изпълнява дейности, регламентирани в:

- Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите
- Закона за здравето
- Правилник за организацията и дейността на НСНВ;
- Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН;
- Наредба № 24 от 31.10.2000 г. за условията и реда за осъществяване на субституиращи и поддържащи програми за намаляване на здравните щети за лица, зависими от наркотични вещества;
- Наредба № 30 от 20.12.2000 г. за реда за участие в долечebни и рехабилитационни програми на лица, които са били зависими или са злоупотребявали с наркотични вещества;

- Други законови и подзаконови нормативни актове.

Дирекция „МРКДНТН” осъществява дейности по изпълнение на Националната програма за изпълнение на Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г.

3. УЧАСТИЕ В СЪВЕТИ И РАБОТНИ ГРУПИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

През 2009 г. експерти от дирекция „МРКДНТН” участваха в работата на следните съвети и работни групи на национално ниво:

- Национален съвет за закрила на детето;
- Междуведомствена работна група, създадена със Заповед № РД-09-436/20.08.2009 г. на министъра на здравеопазването за изменение и допълнение на Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите;
- Експертен съвет по чл.14, ал. 2 от ЗКНВП.

4. ДЕЙНОСТИ НА ДИРЕКЦИЯ „МРКДНТН”

4.1. Координация и методическо ръководство на дейностите, свързани с превенцията на злоупотребата с наркотични вещества.

4.1.1. През 2009 г. дирекция „МРКДВНВ” участва съвместно със Секретариата на НСНВ в организирането и провеждането на Трета национална среща по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества (26-27.11.2009 г., София), в която взеха участие проф.д-р М. Власковска - зам. министър на здравеопазването и национален координатор по наркотиците в областта на намаляване на търсенето, представители на Областните съвети по наркотични вещества в страната и Превантивно-информационните центрове към тях. По време на срещата бяха представени и дискутирани промените в нормативната уредба, касаещи дейността и устройството на ОбСНВ и ПИЦ, добри практики в работата на ПИЦ в страната и нови подходи в областта на превенцията.

От страна на дирекция „МРКДНТН” бяха изнесени следните презентации:

- Представяне на мултимедиен продукт (DVD) с проекти, услуги и инициативи в областта на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества в Европа, изготвен по проект на Европейската комисия (ЕС) за нови информационни материали, изпълняван от италианската организация Co.Ge.S. Societa Cooperativa Sociale;

▪ Представяне на предвидените обучения в техники за извършване на ранни и кратки интервенции и насочване към лечение по проект № BG0011 "Слушайте детето" – подобряване на превенцията и достъпа до услуги на деца и подрастващи, експериментирани и употребяващи наркотични вещества", финансиран по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП).

По време на националната среща фондация "Индекс" представи програма „Антиагресия и превенция на употребата на психоактивни вещества" на фондация "Индекс", която е приложена успешно сред ученици от I до V клас в 15 училища, в 10 града. Методиката на програмата е иновативна за България, от гледна точка на специфични интервенции спрямо ученици от 7 до 11 години, поради което е заявен интерес от страна на превантивно-информационни центрове за прилагането ѝ в страната.

4.1.2. През 2009 г. дирекция „МРКДНТН" разработи структуриран въпросник за събиране на информация в областта на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества сред превантивно-информационните центрове в страната. В процес на изготвяне е анализ относно видовете превантивни програми и проекти в страната, извършени превантивни дейности и целеви групи.

4.1.3. НЦН си сътрудничи с Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни и ежегодно експерти от дирекция „МРКДНТН" участват в обучителни семинари за представители на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. През 2009 г. са проведени 2 семинара с повече от 60 участници от цялата страна.

4.1.4. Експерт от дирекция „МРКДНТН" участва в създаването на мултимедия продукт с информация за проекти, услуги и инициативи в областта на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества в Европа, като координира включването на български проекти и програми. Проектът за създаване на мултимедияния продукт се изпълнява от италианската организация Co.Ge.S. Societa Cooperativa Sociale и се финансира от Европейската комисия.

4.1.5. Дирекция „МРКДНТН" участва в изготвяне на обобщена информация, свързана с попълване на въпросник „ATLAS Questionnaire - начини за лечение и превенция на разстройства в следствие употребата на наркотични вещества в световен мащаб".

4.1.6. Експерт от дирекция „МРКДНТН" участва в изготвяне на материали за проектно предложение във връзка с реализацията на „Национална здравна кампания,

насочена към намаляване на употребата на психотропни вещества сред младите хора” по линия на работна група на МЗ - Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007- 2013. Целева група на проекта са предимно уязвими групи население (групи със специфичен риск за здравето, хора с увреждания, социално изключени групи и общности, уязвими етнически групи), като в проектното предложение са включени дейности, които могат да бъдат осъществени чрез работа в мрежата от Превантивно – информационни центрове в страната.

4.1.7. Участие на експерт от дирекция „МРКДНТН” в VI Балканска конференция „Мениджмънт на програмите в сферата на употребата на наркотични вещества”, организирана от Община Бургас и Балкански офис на организация ЕСAD (Европейски градове срещу наркотиците) и представяне на презентация **„Принципи и стандарти за превантивни програми в България”**.

4.1.8. През 2009 г. експерти от дирекция „МРКДНТН” продължиха дейността по консултиране и оказване на методическа помощ на професионалисти от различни обществени сфери: учители, педагогически съветници, медицински работници, на работещите в Превантивно – информационните центрове в страната и други специалисти, по проблемите на превенция на употребата и злоупотребата с наркотични вещества. Това способства за повишаване на професионалната им информираност и компетентност в тази област, което от своя страна повишава качеството и ефективността на работата им.

4.1.9. През 2009 г. дирекция „МРКДНТН” участва в дейностите по популяризиране на проект „Изграждане на информационна линия за наркотиците и интерактивен уебсайт” на Асоциация за рехабилитация на зависими „Солидарност”.

4.1.10. През 2008г., със средства от Националната стратегия за борба с наркотиците (2003 – 2008г.), НЦН финансира проект „Другите имена на зависимостта (Превенция на зависимостта към наркотични вещества сред юношески групи и подкрепа на техните родители и близки чрез средствата на изкуството и действени креативни подходи)” на Фондация „Гъливер Клиринг Хауз”. Дейностите по проекта са реализирани в периода от м.ноември 2008 г. до м.април 2009 г., като основна цел на проекта беше да се постигне по-висока степен на информираност и компетентност на младите хора, техните родители и близки по отношение на рисковете, трудностите и изкушенията от наркотичната зависимост. Дейности, реализирани по Проекта:

- Работа с ученици от 3 столични училища: Национално средно общообразователно училище "София" (бивше 151 СОУ), 9 Френска езикова гимназия „Алфонс дьо Ламартин” и 139 ОУ „Захари Круша”;

- Работа с родители на ученици;

- Организиране на форум с участието на съученици, приятели, родители и близки на участниците в проекта;

- Организиране на четири публични събития (1 дискусия, 1 форум-представяне, 1 изложба и 1 публично представяне) с участието на юноши, техните родители и близки, учители, техни връстници от други училища и др., с цел повишаване на чувствителността на обществото по проблемите на уязвимостта на младите хора по отношение на наркотичната зависимост и рисковете при употреба на наркотични вещества.

Експерти от дирекция „МРКДНТН” методически ръководиха реализацията на дейностите по Проекта, както и участваха в проведената супервизия на екипа.

4.1.11. По случай Международния ден за борба със злоупотребата и нелегалния трафик на наркотици (26.06.2009 г.), експерти от дирекцията участваха в провеждането на следните мероприятия:

- Организиране и провеждане на официално представяне на проекти и програми, финансирани през 2008 г. от Националния център по наркомании (НЦН), със средства по Националната стратегия за борба с наркотиците 2003-2008г. и Националната програма за развитие на лечебна система от метадоново поддържащи програми в България 2006-2008г. На събитието присъстваха представители на лечебни, рехабилитационни и долечебни програми в страната, експерти от Министерство на здравеопазването, Агенция по заетостта, Държавна агенция за закрила на детето и Превантивно – информационен център – гр. София.

- Участие в провеждането на кампания „Наркотиците управляват ли твоя живот? В твоя живот, в твоята среда няма място за наркотици” от 17-26 юни 2009 г., организирана от Регионален офис на Службата по наркотиците и престъпността към ООН (UNODC) в България, съвместно с Националния център по наркомании, Областния съвет по наркотични вещества - София и дирекция „Превенция, интеграция, спорт и туризъм” към Столична община. По време на кампанията в 5 столични гимназии се проведеха дискусии с ученици по теми, свързани с наркотиците, в които участваха и експерти от Националния център по наркомании. Водещи на дискусиите

бяха известните журналисти – Спас Къосев, Миролюба Бенатова, Драгомир Симеонов, които се ангажираха с гражданската позиция по проблемите с наркотиците.

На 26-ти юни в 12 СОУ в гр. София се проведе финалния етап от кампанията „Управляват ли наркотиците твоя живот?“. Беше организиран баскетболен турнир за ученици от столични гимназии по регламент на Българска баскетболна федерация. Беше проведена и пресконференция с журналисти във връзка с 26 юни и кампанията „Наркотиците управляват ли твоя живот? В твоя живот, в твоята среда няма място за наркотици.“

4.2. Координация и методическо ръководство на дейностите, свързани с намаляване на здравните щети.

4.2.1. Към Националния център по наркомании работи **лаборатория за диагностициране на инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотици**. През 2009 г. лабораторията получи сертификат и 100 % резултатност на проведения от НЦЗПБ лабораторен контрол.

През 2009 г. в лабораторията към НЦН са извършени следните серологични изследвания на лица, инжектиращи венозно наркотици:

ВИД ИЗСЛЕДВАНЕ	БРОЙ ИЗСЛЕДВАНИЯ	ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ
Ат с/у HIV	960	26 2.71%
Ат с/у HCV	955	584 61.1%
HbsAg	941	55 5.85%
Сифилис	950	46 4.84%

Общ брой изследвания 3 806, от които:

- 533 лица, изследвани в лабораторията на НЦН с общ брой 2 007 изследвания;
- 459 лица, изследвани чрез пробо набиране “на улицата” от две неправителствени организации (фондация “Инициатива за здраве” и “КАРИТАС – България”), с които НЦН има сключени договори, с общ брой изследвания – 1 799.

Взети и подготвени за анализ са 70 проби за плазмено ниво на метадон.

2.2. През 2009 г. е разработена Програма за обучение на хора, които пряко участват в изпълнението на долечобни програми за ограничаване на здравните щети от употребата на наркотици. Програмата за обучение е одобрена от Министерство на

здравеопазването и включва теоретичен модул (20 ч.) и практически модул (20 ч. практика в базова организация, определена със заповед на директора на НЦН).

4.2.3. През 2009 г. НЦН продължава работата си по договори за съвместна дейност с:

- Фондация “Инициатива за здраве” по проблемите на намаляване на разпространението на инфекции, предавани по кръвен и полов път (HIV/СПИН, Хепатит В, С и др.);

- “КАРИТАС – България” за тестване на клиенти от провежданата програма за работа на терен. Дейността включва консултиране, взимане на кръвни проби в подвижния лекарски кабинет на КАРИТАС, изработване на взетите кръвни проби в лаборатория на НЦН.

Договорите за съвместна дейност включват и обучение на екипи и обмяна на опит за работа на терен, както и насочване на хора, злоупотребяващи с наркотични вещества за изследвания към лабораторията на НЦН.

Съвместната работа с програмите, поддържащи мобилни кабинети показва, че извършваните дейности на терен са значително по-ефективни от гледна точка на достъпа до пациентите, проведените изследвания, консултации и насочване.

4.2.4. През 2009 г. НЦН финансира със средства по Националната програма за изпълнение на Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г. проект “Мобилна грижа за зависими от психоактивни вещества” на “КАРИТАС – София”, в размер на 5 000 лв.

4.2.5. Дирекция „МРКДНТН” в НЦН води **публичен Регистър на долечебните програми**, публикуван на интернет страницата на НЦН – www.ncn-bg.org в рубриката Регистри – Регистър 22.

4.2.6. Анализ на данните на лабораторията към НЦН през 2009 г.

Изследваните интравенозни наркомани в лабораторията на НЦН са пациенти на ДПБЛНА и клиенти на програми за работа на терен с употребяващи наркотици – “КАРИТАС-София” и фондация “Инициатива за здраве”.

- **АНТИ HIV 1/2**

Общо изследвани лица, употребяващи инжекционно наркотици:

- ✓ **510** пациента от лабораторията НЦН (на лечение в ДПБЛНА или други програми и центрове) от тях **8 ХИВ позитивни или 1.56 %;**

- ✓ **104** клиента от програмата на “КАРИТАС - София“, от тях **7 ХИВ позитивни или 6.73 %;**

✓ **346** клиенти от фондация “Инициатива за здраве”, от тях **11 ХИВ позитивни** или **3.18 %**.

▪ **HBsAg**

Общо изследвани **704** лица, от тях **39** положителни или **5.54 %**:

✓ **462** пациенти от лабораторията на НЦН, от тях **24** положителни или **5.20 %**;

✓ **100** клиенти на „КАРИТАС - София”, от тях **6** положителни или **6.00 %**;

✓ **142** клиенти на фондация “Инициатива за здраве”, от тях **9** положителни или **6.33 %**.

Запазва се тенденцията за **ниско разпространение на Хепатит В вирусната инфекция**, която за инжектиращи наркомани е в границата на средния процент за страната.

▪ **АНТИ HCV**

✓ При изследваните лица до 25 г. нивото на инфекция е 68.40 %;

✓ При изследваните лица между 25 и 34 г. нивото на инфекция е 46.05 %;

✓ При изследваните лица над 34 г. нивото на инфекция е 92.16%

Анализът показва, че се очертава **стабилизиране на броя на носителите на вируса на Хепатит С**.

▪ **СИФИЛИС**

Наблюдава се известен спад в процента на интравенозно употребяващи наркотици, които са заболели от сифилис, тъй като през предишните години процентът на заболелите от сифилис ИВН е бил около 10% от изследваните.

▪ **Коинфектирани ИВН с две и повече инфекции**

От всички изследвани употребяващи инжекционно наркотици трима са с едновременна инфекция на ХИВ и Хепатит С и Сифилис, 25 с Хепатит В и С; 20 с Хепатит С и Сифилис и 1 с Хепатит В и Сифилис. От данните се вижда, че **броят на коинфектираните ИВН с две и повече инфекции продължава да нараства**.

4.2.7. Дирекция “МРКДНТН” участва в тренинг “Превенция на свръхдоза сред лица, зависими от опиати”, осъществен по проект ”Спаси живот” на фондация “Инициатива за здраве”, финансиран през 2008 г. със средства по Националната стратегия за борба с наркотиците и проведен през първото тримесечие на 2009 г.

4.2.8. Експерт от дирекцията участва в Петата Европейска конференция по проблемите на ХИВ/СПИН и употребата на наркотични вещества, 30.04 – 01.05.2009 г.

4.2.9. Експерт от дирекцията участва в Редовната годишна среща по индикатора Инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотични вещества и семинар на тема “Моделирането в инфекциозните заболявания, свързани с употребата на наркотични вещества и проблемната употреба”,

4.2.10. В рамките на семинар “Моделирането в инфекциозните заболявания, свързани с употребата на наркотични вещества и проблемната употреба”, Лисабон, 14.10.2009 г., е представен постер относно проведеното през 2008 г. от НЦН изследване “Разпространение и генотип на Хепатит С сред инжекционно употребяващи наркотични вещества”.

4.3. Координация, методическо ръководство и контрол на дейностите, свързани с лечение на лица, злоупотребяващи или зависими от наркотични вещества.

4.3.1. През 2009 г. беше изготвен доклад относно лечението на лица, зависими от наркотични вещества – анализ на ситуацията, финансово осигуряване, проблеми и предложения за промени. Анализът на данните в областта на лечението за 2009 г. показват:

- подобрен е достъпа на пациентите да лечение на територията на цялата страна – през 2006 г. лечение е извършвано в програми, разкрити в 3 града, а през 2009 г. в 12 града;

- броят на субституиращите и поддържащи програми е нараснал 4,5 пъти – през 2006 г. са функционирали 7 програми, а през 2009 г. 31 субституиращи и поддържащи програми;

- броят на местата за лечение в субституиращи и поддържащи програми е нараснал 3,5 пъти – от 1 575 места през 2006 г. на 5 610 места през 2009 г.

През 2009 г. в страната функционират 31 субституиращи и поддържащи програми с общ капацитет 5 610 лечебни места, от които 4 515 за лечение с Метадон и 1 095 за лечение със Субститол.

Съществуващите програми са три типа:

- ✓ **Държавни програми с капацитет 475 места за лечение с Метадон.**

Лечението се осъществява в Държавната психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм (ДПБЛНА) и Областния диспансер за психични заболявания със стационар - София област. Лечението на пациентите, включени в

държавни програми е бесплатно, като лекарствения продукт Метадон се осигурява от Министерство на здравеопазването.

✓ **Общински програми с капацитет 720 места за лечение с Метадон.**

Програмите се осъществяват в Областните диспансери за психични заболявания със стационар в градовете Велико Търново, Враца, Пловдив, Добрич, Русе, и в Центъра по психично здраве – гр. Варна. Лечението на пациентите е бесплатно, като лекарствения продукт Метадон се осигурява от Министерство на здравеопазването.

✓ **Програми без държавно и/или общинско участие с общ брой 4 415 лечебни места, от които 3 320 за лечение с Метадон и 1 095 за лечение със Субститол.**

Пациентите включени в програми без държавно и/или общинско участие заплащат различни по размер такси в зависимост от начина на получаване на лекарствения продукт Метадон:

- пациентите, които се лекуват в програми без държавно и/или общинско участие, получаващи Метадон от Министерство на здравеопазването, следва да заплащат сума за лечение в размер до 80 лв. (една трета от минималния размер на работната заплата за страната);

- пациентите, включени в субституиращи и поддържащи програми към лечебни заведения без държавно и/или общинско участие, които сами закупуват лекарствения продукт Метадон и Субститол, заплащат различни по размер такси, в които се включва стойността на медикамента и оказаните услуги.

Проблемни области:

- Независимо от създадената мрежа от лечебни програми за субституиращо и поддържащо лечение броят на местата в държавни и общински програми, които са безплатни за пациентите е около 3,5 пъти по-малък от броя на местата в програмите без държавно и/или общинско участие, услугите, в които са частично или напълно платени от пациентите.

- Към настоящия момент лечението и рехабилитацията на здравноосигурени граждани, зависими към психоактивни вещества, не е включено в достатъчен обем в обхвата на медицинската помощ, която се заплаща от Националната здравноосигурителна каса и не се използва като възможност. Дълготрайно лечение не съществува като възможност за заплащане от НЗОК, както и поддържащото лечение с опиоидни агонисти и парциални антагонисти.

- Достъпът до лечение на лицата, зависими към наркотици е затруднен по финансови причини, тъй като местата в държавните и общински програми са заети и се налага, пациентите да чакат с години или сами да заплащат лечението си в програми без държавно или общинско участие.

4.3.2. Във връзка с чл. 7 от Наредба № 24 от 31.10.2000 г. за условията и реда за осъществяване на субституиращи и поддържащи програми за намаляване на здравните щети за лица зависими от наркотични вещества, комисия към НЦН издаде през 2009 г. 23 становища за добра практика:

- За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от “Областен диспансер за психични заболявания със стационар - Пловдив” ЕООД, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 010/07.01.2009 г.;

- За издаване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от “Медицински център Русе 2008” ЕООД, гр. Русе, е издадено становище за добра практика с изх. № 047/15.01.2009 г.;

- За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от ЕТ “Д-р Стелян Лазаров - АИПСПП”, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 143/29.01.2009 г.;

- За издаване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от “ГПИСПП-Коев и Сие” ООД, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 251/16.02.2009 г.;

- За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение със Субститол от “Медицински център Ниа” ЕООД, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 275/24.02.2009 г.;

- За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от “Държавна психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм – гр. София”, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 304/09.03.2009 г.;

- За промяна на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от ЕТ “Д-р Люба Хаджийска – АИПСПП”, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 352/30.03.2009 г.

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване Програма за субституиращо и поддържащо лечение с метадон и субститол от “АИСМП Хоризонти-групова практика” ООД, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 353/30.03.2009 г.;

▪ За издаване на разрешение за осъществяване на на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от “Областен диспансер за психични заболявания със стационар д-р П. Станчев - Добрич” ЕООД, гр. Добрич, е издадено становище за добра практика с изх. № 525/16.05.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от “Областен диспансер за психични заболявания със стационар – София област” ЕООД, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 526/16.05.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол на ЕТ “Д-р Венчеслава Димитрова – Амбулатория за индивидуална практика за специализирана психиатрична помощ”, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 584/01.06.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от “Медицински център Алфеус - Амбулатория за извънболнична специализирана медицинска помощ” ООД, гр. Бургас, е издадено становище за добра практика с изх. № 628/10.06.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от ЕТ “Д-р Люба Хаджийска – АИПСПП”, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 689/05.07.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от “Медицински център – Перспективи - АИСМП” ЕООД, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 737/22.07.2009 г.;

▪ За промяна на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от ЕТ “ИПСМП-д-р Боряна Екова”, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 817/07.08.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон на Медицински център “АПЕКС” ООД, гр. Плевен, е издадено становище за добра практика с изх. № 991/05.10.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от ЕТ “АИПСМП – д-р Александър Канчелов”, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 1012/12.10.2009 г.;

▪ За промяна на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол на ЕТ “ИПСМП- Кабинет за психично здраве – д-р Донка Господинова”, гр. Габрово, е издадено становище за добра практика с изх. № 1019/09.11.2009 г.;

▪ За промяна на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от “Доверие за здраве - АГПСМП” ООД, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 1061/17.11.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от ЕТ “ИПСМП - д-р Боряна Екова”, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 1168/18.11.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от “АГПСМП-ЦПЗ-ВАРНА” ЕООД, гр. Варна, е издадено становище за добра практика с изх. № 1225/02.12.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол от ЕТ “Д-р Велислава Мартинова – АСМП по ИПП”, гр. Ловеч, е издадено становище за добра практика с изх. № 1226/02.12.2009 г.;

▪ За подновяване на разрешение за осъществяване на Програма за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон от “ОДПЗС – Велико Търново “ ЕООД, гр. Велико Търново, е издадено становище за добра практика с изх. № 1395/30.12.2009 г.

Експертите участващи в комисията дават препоръки и насоки за изготвяне на проекти на програми, които да отговарят на международните критерии за добра практика в областта на субституиращото и поддържащо лечение, както и лечението без лекарства (Drug free).

Анализът показва, че темповете на разкриване на нови програми са се забавили в сравнение с 2008 г., но се забелязва тенденция за увеличаване броя на местата за лечение във вече функциониращите програми. Забелязва се и тенденция за намаляване на броя на местата за лечение със Субститол за сметка на местата за лечение с Метадон, като се запазва общия брой на разрешените вече места за дадена програма.

4.3.3. За 2009 г. са извършени шест проверки на дейността на субституиращи и поддържащи програми, функциониращи на територията на Република България (София, Ловеч, Плевен и Велико Търново). Изготвени са протоколи с препоръки за подобряване на лечебния процес.

4.3.4. Дирекция „МРКДНТН” в НЦН води **публичен Регистър на лечебните заведения, които извършват субституиращи и поддържащи програми за лица, зависими от наркотични вещества**, публикуван на интернет страницата на НЦН – www.ncn-bg.org в рубриката Регистри – Регистър 1.

4.3.5. В периода март – април 2009 г., експерти от дирекцията, съвместно с експерти от НЦООЗ, извършиха мониторинг и оценка на ефективността на 10 субституиращи и поддържащи програми (СПП) в страната, от които: 5 програми в гр. София, 1 програма в гр. Русе, 1 програма в гр. Варна, 2 програми в гр. Пловдив, 1 програма в гр. Бургас.

Мониторингът и оценката на ефективността са извършени на база разработен **Инструмент за мониторинг и оценка на ефективността на програми за поддържащо и субституиращо лечение**, както и на основата на въпросници и анкети за пациентите, техните родители и близки за нивото на удовлетвореност от програмата. Към доклада от мониторинга са приложени и въпросници за екипите с индикатори за тревожност, депресия и синдром на „емоционално прегаряне”.

4.3.6. През 2009 г. е проведена работна среща с инспекторите по наркотични вещества към РЦЗ в страната за запознаване с Инструмента за мониторинг и оценка на ефективността на програми за поддържащо и субституиращо лечение и уточняване на механизма на взаимодействие между НЦН, дирекция “Наркотични вещества” в МЗ и РЦЗ за подобряване на контрола върху дейността на лечебните заведения, осъществяващи лечение на зависимости.

4.3.7. През 2009 г. дирекция „МРКДНТН” направи проучване относно капацитета на психиатричните заведения в България за осъществяване на лечение на зависими пациенти. Беше изпратен въпросник до 41 лечебни заведения. По данните от 30 попълнени въпросника в страната има 7 обособени психиатрични отделения за лечение на зависими пациенти (ДПБ - с. Карвуна, ДПБ - гр.Ловеч, ДПБ - гр. Бяла, ДПБ - гр. Царев брод, ОДПЗС - гр. Велико Търново, ОДПЗС - гр. Русе, МБАЛ - гр.Варна) с капацитет 233 легла и отделно 121 легла към други психиатрични болници (ДПБ - гр. Церова кория, ДПБ - гр. Севлиево, ДПБ - гр. Кърджали, МБАЛ - гр. Лом, МБАЛ - гр. Търговище, МБАЛ - гр. Дупница, УМБАЛ - гр. Плевен). На територията на гр. София

се намира Държавна психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм с 40 легла.

4.3.8. Експерти от дирекцията участваха в проучване на метода за свръх бърза детоксификация и приложението му в страните-членки на ЕС, и изготвяне на експертно становище на НЦН относно прилаганите медицински интервенции (известни в България като “Метод за лечение на д-р Хилър”), съобразено със стандарти за добра практика в различни страни (САЩ, Великобритания) и Световната здравна организация.

4.3.9. Във връзка с разработване и внедряване на нови инструменти, които да улеснят специалистите при тяхната работа в областта на зависимостите, се направи проучване на възможностите за реализиране и използване на инструмента **TOP (Treatment Outcome Profile)** в България, разработен от Националната агенция за лечение на злоупотребяващи с наркотици (NTA), Англия.

4.3.10. Извършена е експертна оценка на медицинската част от инструмента за оценка на тежестта на зависимостта (**EuropASI**), адаптиран за България от работна група към НЦН.

4.3.11. Разработен е кратък въпросник за проверка на дейностите на субституиращи и поддържащи програми (СПП), базиран върху инструмента за мониторинг и оценка на СПП.

4.3.12. Дирекция „МРКДНТН” разработи и даде редица методически указания относно дейността на програмите за субституиращо и поддържащо лечение:

- препоръки за съхранение и даване на Метадон за вкъщи, съобразени с изискванията на дирекция “Наркотични вещества” на МЗ;
- информация за настъпилите промени в изискванията на НЗОК за лечение на болни с хроничен вирусен хепатит С за лица над 18 годишна възраст в извънболничната помощ;
- разработване на образец на карта на пациентите, участващи в субституиращи и поддържащи програми, с цел уеднаквяване вида и съдържанието на картите на всички пациенти в страната;
- препоръки за съхраняване на Метадон от пациентите в СПП с цел предпазване здравето и живота на техните деца.
- други административни въпроси.

4.4. Координация и методическо ръководство на дейностите, свързани с рехабилитация на лица, злоупотребяващи или зависими от наркотични вещества.

4.4.1. През 2009 г. беше изготвен доклад относно психо-социалната рехабилитация на лица, зависими от наркотични вещества – анализ на ситуацията, финансово осигуряване, проблеми и предложения за промени. Анализът на данните през 2009 г. показва:

Психосоциалната рехабилитация и ресоциализация на лица зависими към наркотични вещества се осъществява в 11 рехабилитационни програми с капацитет над 220 места, разположени на територията на София – град, София – област, Варна, Враца, Добрич, Раднево, Русе и Пловдив.

▪ **Рехабилитационни програми (тип “Център за психо-социална рехабилитация и интеграция”) – общо 90 места:**

✓ Дневен център „Солидарност” за рехабилитация на зависими лица – София, разполагащ с капацитет 15 места. Пациентите сами заплащат предоставяните социални услуги и психологически интервенции.

✓ Интензивна извънболнична рехабилитационна програма за лица със зависимост към наркотични вещества към ЦПЗ – Варна. Програмата разполага с капацитет 30 и е безплатна за пациентите.

✓ Център за рехабилитация и социална реинтеграция „Проект Пеперуда София”, разполагащ с капацитет 15 места. Пациентите сами заплащат предоставяните социални услуги и психологически интервенции.

✓ Терапевтична програма за поведенческа модификация при пациенти със зависимост към психоактивни вещества в Държавна психиатрична болница – Раднево. Програмата разполага с 20 места и е безплатна за пациентите.

✓ Дневен център към Държавната психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм – София, разполагащ с капацитет 10 места, които се финансират със средства от републиканския бюджет.

▪ **Дневни рехабилитационни програми към ОДПЗС – общо 80 места** безплатни за пациентите, финансират се от общинските бюджети, като делегирани от държавата дейности.

✓ Дневна програма към ОДПЗС – Враца, с капацитет 20 места;

✓ Дневна програма към ОДПЗС – Добрич, с капацитет 20 места;

✓ Дневна програма към ОДПЗС – Пловдив, с капацитет 20 места;

✓ Дневна програма към ОДПЗС – Русе, с капацитет 20 места.

▪ **Дългосрочни рехабилитационни програми (тип “Терапевтична общност”) – общо 50 места:**

✓ Дългосрочна рехабилитационна програма „Къща Феникс”, с. Бракъовци, община Годеч, област София – капацитет 30 места;

✓ Рехабилитационен център „Дом Ново начало” за лица със зависимост към психоактивни вещества, с. Буново, община Мирково, област София - капацитет 20 места.

Предоставяните социални услуги и психологически интервенции в дългосрочните рехабилитационни програми изцяло се заплащат от пациентите.

Всички изброени програми са получили становище за добра практика в областта на зависимостите от Националния център по наркомании (НЦН) по реда на Наредба № 30/20.12.2000 г. на Министерство на здравеопазването.

Проблемни области:

▪ Съществуващите програми за психосоциална рехабилитация с общ капацитет 220 места са крайно недостатъчни за покриване на нуждите от рехабилитация и ресоциализация на зависими лица на национално ниво.

▪ Липсва устойчиво финансиране с държавни средства на дейностите в рехабилитационните програми. В повечето програми пациентите сами заплащат социалните услуги и психологически интервенции, което се явява бариера за техния достъп до лечение.

▪ Лечението на неопитната зависимост (канабис, амфетамини, кокаин и др.) се осъществява в лечебни заведения за извънболнична помощ или в програми за психосоциална рехабилитация. В страната няма създадени програми със специфичен дизайн за лечение на неопитна зависимост, което е изключително сериозен проблем поради очертаващата се през последните години тенденция за нарастване на употребата на тези видове наркотици.

▪ Няма нормативна уредба относно правния статут и условията за финансиране на дългосрочни рехабилитационни програми тип „Терапевтична общност”, което прави невъзможно осигуряването на финансирането им и поради което в страната няма нито една програма от този тип, която да е безплатна за пациентите. Психосоциалната рехабилитация на зависими пациенти като цяло също не е нормативно регламентирана, поради което средства за това не се осигуряват нито по линия на социалното осигуряване, нито от Националната здравноосигурителна каса.

4.4.2. Във връзка с чл. 6 ал. 2 и чл. 7, ал. 3 от Наредба № 30 от 20.12.2000 г. за реда за участие в долечебни и рехабилитационни програми на лица, които са били

зависими или са злоупотребявали с наркотични вещества, през 2009 г. комисия към НЦН издаде 7 становища за добра практика:

- За осъществяване на рехабилитационна програма – “Дневен център за рехабилитация и ресоциализация на пациенти от МПП” към “ОДПЗС-Русе” ЕООД, гр. Русе, е издадено становище за добра практика с изх. № 013/08.01.2009 г.;

- За издаване на разрешение за осъществяване на долечебна програма „Превенция на ХИВ/СПИН сред интравенозни наркомани в гр. Плевен”, от фондация “Социални и здравни алтернативи”, гр. Плевен, е издадено становище за добра практика с изх. № 015/08.01.2009 г.;

- За осъществяване на рехабилитационна програма “Дневни грижи” към “ОДПЗС-Пловдив” ЕООД, гр. Пловдив, е издадено становище за добра практика с изх. № 278/24.02.2009 г.;

- За осъществяване на рехабилитационна програма “Дневна психорехабилитационна програма за зависими” към “ОДПЗС-Враца” ЕООД, гр. Враца, е издадено становище за добра практика с изх. № 340/25.03.2009 г.;

- За издаване на разрешение за осъществяване на рехабилитационна програма “Дневна рехабилитационна програма” към “ОДПЗС - д-р П. Станчев - Добрич” ЕООД, гр. Добрич, е издадено становище за добра практика с изх. № 541/19.05.2009 г.;

- За издаване на разрешение за осъществяване на рехабилитационна програма тип „Дневен център” от СИЦ “Каритас - София”, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 568/26.05.2009 г.;

- За издаване на разрешение за осъществяване на рехабилитационна програма на Асоциация за рехабилитация на зависими „Солидарност”, гр. София, е издадено становище за добра практика с изх. № 951/25.09.2009 г.

4.4.3. Дирекция „МРКДНТН” в НЦН води **публичен Регистър на програмите за психо-социална рехабилитация**, публикуван на интернет страницата на НЦН – www.ncn-bg.org в рубриката Регистри – Регистър 21.

4.4.4. Изготвен е проект на брошура за рехабилитация и ресоциализация на зависими пациенти и техните семейства, която предстои да бъде отпечатана.

4.4.5. Експерти от дирекция „МРКДНТН” в НЦН изготвиха **Ръководство за социални умения за приложение в лечебни и рехабилитационни програми**, което предстои да бъде издадено. Целта на ръководството е да подпомогне професионалистите в тренирането на пациенти в усвояването и прилагането на нови социални умения, осигуряващо им по-добра социална интеграция.

4.4.6. През 2009 г. в НЦН се проведеха два обучителни семинара за 30 професионалисти, работещи в областта на лечението, психо – социалната рехабилитация и намаляване на здравните вреди от употребата на наркотици по „Мотивационно интервюиране – подготовка на хората за промяна”.

4.4.7. В края на 2009 г. със средства по Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г. са финансирани проекти на НПО за работа в областта на психо-социалната рехабилитация и подобряване на достъпа до лечебни програми на лица, зависими от наркотични вещества. Финансирани са четири неправителствени организации, като общата сума на финансиране е 40 000 лева:

- проект „Психо – социална рехабилитация на младежи, зависими от психоактивни вещества, включени в терапевтична общност Феникс” на Център за социална работа „Феникс” ООД;

- проект „Център за рехабилитация и реинтеграция на хора със зависимо поведение” на Сдружение „Проект Пеперуда – София”;

- проект „Солидарност – модел на дневна програма в общността за психосоциално консултиране, рехабилитация и ресоциализация на зависими ” на Сдружение „Асоциация за рехабилитация на зависими Солидарност”;

- „Иновативни практики в извънболничната рехабилитация и реинтеграция на лица, преодоляващи зависимостта си към наркотични вещества,, на “Амбулатория – групово практика за специализирана медицинска помощ – Център за психично здраве – Варна” ЕООД.

4.4.8. Проведени са срещи с НПО, лечебни заведения и програми за психо – социална рехабилитация за обсъждане на възможните действия по оптимизиране на услугите по предоставяне на лечение и психо – социална рехабилитация на лица, зависими от наркотични вещества.

4.4.9. През 2009 г. дирекция “МРКДНТН” проведе среща на професионалистите, работещи в програмите за психо – социална рехабилитация на зависими към ПАВ лица, посветена на представяне на Националната програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания и запознаване с проекта на Програма за обучение на хора, които са били зависими или са злоупотребявали с психоактивни вещества, за консултанти в работата със зависимости по реда на Наредба № 30 от 2000 г.

4.4.10. Дирекция „МРКДНТН” и ИКЦ организираха изложба от произведения на пациенти, участващи в проект "Подпомагане на терапевтичния процес чрез въвеждане

на групова работа с методите на изобразителното изкуство при пациенти от Метадон поддържаща програма към ДПБЛНА”.

4.4.11. Дирекция “МРКДНТН” извърши анализ на дейността на програмите за психо-социална рехабилитация, направен въз основа на Годишните отчети за 2009 година.

Анализът показва:

▪ **Общ брой преминали клиенти/пациенти през 2009 г. в рехабилитационните програми: 487 човека**

▪ **Общ брой, завършили програмите: 192 човека**

▪ **Профил на клиентите:**

✓ Медицински статус (общо: 237 лица с кръвно-преносими инфекции и 37 с коморбидни състояния – психиатрични разстройства);

✓ Социално функциониране (общо: работещи - 156 ; безработни -242; учащи - 42);

✓ Семейен статус (общо: 104 човека са в брак, 25 човека живеят с постоянен партньор, 224 човека са несемейни);

✓ Правен статус (общо: 70 човека са с приключили или неприключили криминални досиета);

✓ Родители и близки на зависими – през 2009 г. общо е работено с 343 родители и роднини (братя, сестри, интимни партньори, съпрузи).

▪ **Удовлетвореност на клиентите**

✓ Инструменти за измерване – анкети, въпросник за удовлетвореност(SCQ -8), писмени равносметки, интервюта;

✓ Клиентите оценяват услугите като високо удовлетворяващи, подпомагащи тяхната мотивация за промяна, въздържание от ПАВ и оказващи емоционална, семейна и социална подкрепа.

▪ **Удовлетвореност на екипа**

✓ Инструменти за измерване – изцяло субективна самооценка за работата и микроклимата в програмата;

✓ Екипите са удовлетворени, оценяват възможностите за обучение и супервизия и най-високо оценяват успехите си, свързани с промяната на клиентите, завършили програмите.

▪ **Супервизия**

✓ Външна - 5 програми имат външни супервизори за клиничната и организационна работа;

✓ Вътрешна – 3 програми имат само административна организационна супервизия;

✓ 1 програма няма супервизия, но провеждат интервизия в екипа на екипни срещи

▪ **Степен на удовлетвореност**

В програмите, където е предоставена външна супервизия се декларира висока удовлетвореност на екипа за възможността да се обучава, да прави превенция на „синдрома на прегаряне”, да получава насоки за работата по различни клинични казуси и по терапевтичните планове на клиентите; в останалите програми има необходимост от такава, и не може да бъде оценена тази дейност;

▪ **Постижения**

✓ Запълване на капацитета от места на рехабилитационните програми, овладяването на импулсите за употреба на ПАВ и по-продължителни ремисии при клиентите.

✓ По-добро семейно и социално функциониране, изразяващо се в трудова и учебна заетост и по-добра семейна атмосфера.

✓ Развиване на спонтанността и креативността на зависимите, изявяване в общественото пространство в социално приемливи роли – на артисти, художници, обучители.

✓ Задържането в лечение посредством груповата работа с клиентите като метод за терапия, социална интеграция и сътрудничество.

▪ **Проблемни области**

✓ В повечето програми като основен проблем се посочва недостатъчното финансиране, на някои места и материална база за стабилизиране и устойчивост на дейностите. В програмите със заплащане често се прекратява участието и лечението поради финансовата невъзможност за заплащане на такси.

✓ Много от програмите се издържат на проектен принцип, а това създава условия за трудности в задържането на клиенти и работещи екипи. Проблемна си остава третата завършваща фаза – ресоциализацията на клиентите със зависимост за повечето програми- връзката с институции, бюра по труда, работодатели.

✓ Проблемна област е връзката с програмите за детоксификация на някои от рехабилитационните програми.

▪ **Тенденции**

✓ Все повече търсене на рехабилитационните програми във връзка със зависимост към алкохол, стимуланти и хазарт. Някои рехабилитационни програми искат да разширят капацитета си от места и времетраенето на програмата за да отговорят на нуждите на клиентите.

✓ Друга тенденция е отливът на хора с опиатна зависимост към програми за лечение с агонисти и антагонисти.

✓ Търсене на допълнително финансиране за да бъде подпомогнато и достъпно лечението на повече зависими лица.

✓ Разширяване на дейностите, свързани с изкуството, работата със семейната система като добра практика в рехабилитацията.

✓ Създаване на групи за взаимопомощ към някои от програмите от типа „Анонимни наркозависими”.

✓ Включване на допълнителни методики за диагностика, които биха могли да бъдат полезни за по-цялостна оценка на личността на зависимия и изготвянето на подходящ терапевтичен план.

✓ Възможността на този тип програми да ползват консултанти с техен личен опит в зависимостта и преминали успешно програми за рехабилитация като модел за лична мотивация и реализация също повишава ефективността на този тип програми.

✓ Програмите за психо-социална рехабилитация и интеграция се очертават като места, които да отговорят на новите тенденции в лечението, свързани със зависимостта към стимуланти и хазарт. Въпреки финансовата нестабилност се повишава интереса на клиентите за „лечение без лекарства”, което налага разширяването на техния капацитет от места и персонал. Добрата квалификация на екипите, възможността за ползването на външна супервизия засилва тяхната ефективност и съответно удовлетвореността на клиентите от получените услуги.

4.5. Подобряване на достъпа до ефективни програми за лечение и психо-социална рехабилитация

4.5.1. Към НЦН е разкрит Центъра за консултация и насочване, в който се извършват различни по вид консултации (индивидуални, консултации по телефон, online консултации) на зависими пациенти и техните близки. Осъществяват се следните основни дейности:

- информационна дейност за възможностите за лечение и рехабилитация;
- консултации на родители и близки на зависими лица;
- мотивация на пациентите за прекратяване на употребата на ПАВ, за започване и продължаване на започнато лечение и други;
- оценка на степента на зависимост на базата на проведено клинично интервю;
- насочване към лечебни и рехабилитационни програми и проследяване, дали пациента е направил контакт с програмата, към която е насочен.

4.5.2. НЦН финансира със средства по Националната програма за изпълнение на Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г. проект “Отключени пътеки” на Сдружение „Доза обич” – гр. Бургас на стойност 5 000 лева, за подпомагане на дейността на Информационно – консултативен център по проблемите на употребата с психоактивни вещества.

4.5.3. Проведени са работни срещи между експертите на двата консултативни центъра (Центърът на НЦН и на сдружение “Доза обич”) с цел уеднаквяване на методиката на работа с клиенти и създаване на пилотна програма за страната.

4.6. Обучение на медицински и немедицински кадри

4.6.1. Дирекция „МРКДНТН” координира провеждането на семинар на тема: „Превенция на свръхдоза сред лица, зависими от опиати”, организиран от фондация „Инициатива за здраве” като част от реализация на проект „Спаси живот”, финансиран от НЦН по Националната програма за изпълнение на Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците (2006 – 2008 г.). Обучени 27 човека, от които 22 аутрич работници от градовете: София, Бургас, Благоевград, Варна, Перник, Плевен, Пазарджик, Пловдив, Русе, Кюстендил и 5 експерти от НЦН.

4.6.2. Дирекция “МРКДНТН” организира и проведе тренинг в семейно консултиране за професионалисти от програмите за субституиращо и поддържащо лечение в страната, финансиран от НЦН по Национална програма за развитие на лечебна система от метадонови поддържащи програми в Р. България (2006 – 2008 г.), с участието на 27 професионалисти (социални работници, психолози, лекари - психиатри) от държавни и общински програми за субституиращо и поддържащо лечение в градовете: София, Велико Търново, Пловдив, Варна, Враца и Русе.

4.6.3. Дирекция ”МРКДНТН” преработи Програма за обучение на хора, които са били зависими или са злоупотребявали с психоактивни вещества за консултанти в работата със зависими по реда на Наредба № 30/ 20. 12. 2000 г. с цел обвързването ѝ

с получаване на професионална квалификация за лицата, които ще бъдат обучавани в нея, съгласно Националната квалификация на професиите в България (НКП).

В резултат на това е изготвен и изпратен за съгласуване в Министерство на здравеопазването проект на Програмата, съгласно изискванията на Закона за професионално образование и обучение и Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията „Сътрудник социални дейности”, издадена от Националната агенция за професионално образование и обучение.

4.6.4. Дирекция „МРКДНТН” координира и съдейства за провеждането на обучение, организирано от Регионалния офис на Службата по наркотиците и престъпността към ООН (UNODC) и Националния център по наркомании в периода 11.05. – 13.05.2009 г. Цел на обучението: Повишаване и усъвършенстване на знанията и уменията на професионалистите (психиатри, психолози и социални работници), работещи в областта на лечението и психо – социалната рехабилитация на зависимостта към психоактивни вещества. Лектори: д-р Марек Шаварски от Университета Йейл (Yale University), САЩ и г-н Гилберто Гера – Служба по наркотици и престъпност към ООН, централен офис – Виена. Обучени са 56 професионалисти (психиатри, психолози и социални работници) в областта на лечението и рехабилитацията на зависими от психоактивни вещества лица.

4.6.5. Дирекция „МРКДНТН” координира дейностите по проект “Европейска задруга в образованието – обучение чрез пътуване – Леонардо Мобилност 2009 – 2011” на Асоциация за рехабилитация на зависими „Солидарност” – ЕСЕtt.

4.6.6. В процес на консултации е въвеждането на Програма за обучение в системна консултация на семейства на зависими, разработена от Психотерапевтичен институт за социална екология на личността (ПИСЕЛ).

4.6.7. През 2009 г. е разработена Програма за обучение на хора, които пряко участват в изпълнението на долечebни програми за ограничаване на здравните щети от употребата на наркотици по реда на Наредба № 30/ 20.12.2000 г. на Министерство на здравеопазването и стартира подготовката на обучение през 2010 г.

4.6.8. Дирекция „МРКДНТН” координира дейностите по провеждане на практическо обучение и изготвяне практически планове на студенти и специализанти, които желаят да положат практика в НЦН – един студент V курс по специалност „Психология” на Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград и един специализант по психиатрия от УМБАЛ „Александровска” – София, четирима студенти от Нов български университет, специалност „Психология”.

IV. ОТЧЕТ НА ДИРЕКЦИЯ „НАЦИОНАЛЕН ФОКУСЕН ЦЕНТЪР ЗА НАРКОТИЦИ, НАРКОМАНИИ, ПРОУЧВАНИЯ И ИНФОРМАЦИЯ”

I. СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ

Дирекция „Национален фокусен център за наркотици, наркомании, проучвания и информация” (дирекция „НФЦННПИ”) е обособена като структурно звено в НЦН. Общата численост на персонала на дирекцията е 6 щатни бройки (в т.ч. директор).

Основните функции, изпълнявани от дирекция „НФЦННПИ” са регламентирани в Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН:

- осъществява методическа подготовка, ръководство и контрол, както и координация при изграждането и функционирането на национална публична информационна система по проблемите, свързани с употребата на наркотици;
- осъществява информационното осигуряване дейността на Националния съвет по наркотичните вещества и на формирането на държавната политика по отношение на наркотиците и наркоманиите;
- е национално звено за връзка и координация с Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании в Лисабон и с Европейската мрежа за информация в областта на наркоманиите, като участва в техните дейности;
- осъществява сътрудничество с чуждестранни и международни институции в областта на изследователската практика и функционирането на националните и международните публични информационни системи по проблемите, свързани с употребата на наркотици;
- развива, подпомага и инициира научноизследователска дейност, която обхваща теоретични и приложни изследвания в областта на употребата на наркотици и психоактивни вещества в България, нейната социална база и последици;
- осъществява национална координация на изследванията, свързани с употребата на наркотични вещества, и последиците от нея;
- събира, класифицира, обработва, съхранява, анализира и разпространява информация, свързана с наркотиците и наркоманиите;
- осъществява международно сътрудничество и обмен на информация и технологии в областта на наркотиците и наркоманиите.

II. НОРМАТИВНО ОСИГУРЯВАНЕ

Дирекция „НФЦННПИ” изпълнява дейности, регламентирани в:

- Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите
- Закона за здравето
- Правилник за организацията и дейността на НСНВ;
- Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН;
- Други законови и подзаконови нормативни актове.

Дирекция „НФЦННПИ” осъществява дейности по изпълнение на Националната програма за изпълнение на Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г.

III. ДЕЙНОСТИ

През по-голямата част от 2009 г. Националният фокусен център за наркотици и наркомании работеше в състав от шест души, в т.ч. ръководител, четирима експерти и технически сътрудник. През м. май беше назначен технически сътрудник, който поради ниското възнаграждение (около 240 лв.) напусна през м. октомври. На негово място беше назначено друго лице. Екипът на НФЦ обхваща петима магистри по социални науки и студент в бакалавърска програма. Средната брутна месечна заплата в звеното през 2009 г. беше 501,67 лв., близо 160 лв. по-ниска от средната месечна в сферата на здравеопазването и социалната работа в страната през 2009 г. (660,42 лв. – НСИ).

1. Изследователска дейност

През 2009 г. в Националния фокусен център за наркотици и наркомании или с негово водещо участие бяха осъществени общо **7 проучвания от различен тип**, а други 3 бяха започнати или завършени на терен. Посредством проведените проучвания бяха обхванати общо около **20 000 лица** от различни целеви групи.

1.1. Завършени проучвания

От седемте завършени проучвания едно е сред общото население, едно – сред специфично население, четири са от типа на т.нар. училищни проучвания, и едно е от типа на документалните проучвания.

1.1.1. Беше завършено социологическо проучване относно употребата на психоактивни вещества сред общото население в Република България съгласно сключен през 2008 г. договор със социологическа агенция „МБМД Консултинг”. То също беше адресирано към населението на възраст 15-64 години в страната, като

подборът се осъществи със случайна извадка. Обработката на данните приключи в началото на 2009 г. Бяха обхванати общо 5 139 лица в посочения възрастов диапазон. Данните от проучването през 2008 г. показват (както впрочем и редица предходни проучвания), че най-масово употребяваният наркотик е канабисът - 7,3 % от анкетираните най-малкото са го опитали поне веднъж в живота си, което отговаря на около 190-200 хиляди лица. Напълно в съответствие със съвременните тенденции следващата по разпространение е групата на стимулантите: амфетамини - 2,1 % (около 55 хиляди лица), екстази - 1,7 % (около 45 хиляди лица) и кокаин - 1,7 % (около 45 хиляди лица). Разпределението на употребата на хероин е в рамките на 0,4 % (около 10 хиляди лица), но това според редица други проучвания и наблюдения е най-масово употребяваното вещество сред проблемно употребяващите наркотици.

1.1.2. Беше подготвено и проведено социологическо проучване относно употребата на психоактивни вещества сред ученици от 7 до 12 клас в гр. Кърджали и гр. Момчилград. През месец май 2009 г. стартира анкетното училищно проучване на употребата и нагласите към наркотиците в училищата на територията на община Кърджали и град Момчилград.

1.1.3. Методически и финансово беше подпомогнато провеждането на представителни градски проучвания за употребата на наркотични вещества сред ученици от гимназиалния курс в Кюстендил, Кърджали и Панагюрище.

Във връзка с тях бяха проведени обучения на представители на общините за етапите и организацията на тези проучвания, както и за начина на качване на данните от анкетните карти в Word-файлове. На изследователските екипи безвъзмездно бяха предоставени въпросниците за провеждане на проучванията.

1.1.4. Беше подготвено и осъществено проучване относно профила на превантивните дейности в България и представяне на резултати и анализ от него пред представители на ОБСНВ по време на Третата национална среща по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества - 26 и 27 ноември 2009 г., гр. София. Срещата беше организирана от Секретариата на Националния съвет по наркотични вещества (НСНВ), със съдействието и участието на Националния център по наркомании (НЦН).

1.1.5. Беше осъществено документално проучване относно отразяването на въпроси, свързани с наркотиците в българските медии през 2009 г. (обхват, теми, честота, други характеристики по три основни направления: Епидимология; Предлагање; Превенция). То беше резултат от договор между НФЦ и Национална

Библиотека "Св. Св. Кирил и Методий". Изследването обхваща преглед на теченията на вестниците: "24 часа", "168 часа", "Труд", "Сега", "Монитор", "Стандарт", "Телеграф", "Дневник", „Новинар“, „Класа“, „Поглед“, „Капитал“, „Жълт труд“, „Аз Буки“, „Експрес“ през периода януари – декември 2009 г. Общо бяха прегледани 3157 броя от споменатите вестници.

1.2. Започнали или подготвени проучвания

1.2.1. Във връзка с ангажиментите на България към Европейската мрежа за информация в областта на наркотиците (REITOX) през 2009 година беше осъществено мащабно национално проучване за оценка на броя на проблемно употребяващите наркотици в България по метода Capture-recapture. Изследване беше проспективно. Периодът на наблюдение обхващаше 01.02.2009 – 30.09.2009 година.

За да бъде приложен успешно е необходима достоверна и солидна база информация за регистрираните лица в различни сфери, които са с проблемна употреба на наркотични вещества. Национален фокусен център се спря на три сфери – всички центрове за спешна медицинска помощ намиращи се на територията на Република България, Районните полицейски управления и лечебните центрове провеждащи лечения на лица с наркотична зависимост. Така бяха използвани следните три източника на данни:

- (1) Медицинските центрове в страната, осигуряващи лечение на наркозависими;
- (2) Полицейски регистър за извършени закононарушения от наркозависими за изследвания период;
- (3) Центровете за спешна медицинска помощ на територията на страната.

Върху събраните данни беше осъществен методически контрол и изчистване на повторенията. Общият брой случаи, въз основа на които се започна работа по изчисляване на оценките за размера на скритата популация на проблемно употребяващи е 4 468. Данните се анализират с помощта на лог-линейни модели. Използвани са 3-факторни модели съобразно броя на източниците на информация.

1.2.2. Във връзка с ангажиментите на България към Европейската мрежа за информация в областта на наркотиците (REITOX) беше осъществено мащабно национално проучване - оценка на равнището на смъртност сред употребяващите наркотични вещества в България (на базата на данни за лекуваните през последните 10 години 1999-2008 год.).

За да бъде оценено нивото на смъртност в изследваната кохорта, е необходимо всички лица, принадлежащи към нея, да бъдат идентифицирани за периода на

изследването по начин, съответстващ на идентификацията на починалите лица в страната. След предварителни проучвания и съгласие за съдействие от страна на НСИ, където се съхранява информация за смъртните случаи на територията на страната НФЦ потърси съдействие от ръководителите на ОДПЗС, ДПБ и други програми, провеждащи лечение на лица, зависими от наркотици при осигуряване на необходимата информация за периода 1999-2008 год. Събирането на необходимата база данни по изследването стартира през месец юни 2009 г. и приключи към края на годината. Бяха събрани над 15 000 индивидуални записа за лекувани лица, които след контрола на дублиранията се оказа, че отговарят на около 5 000 лица.

1.2.3. В съответствие със съществуващата нормативна уредба и добри национални и европейски практики в рамките на Европейската мрежа за информация в областта на наркотиците (REITOX), както и с възприетата политика на Националния фокусен център за наркотици и наркомании към подпомагане на партньори в областта на борба с наркотици от цялата страна, през месец ноември 2009 г. НФЦ сключи Споразумение за сътрудничество и съвместна дейност заедно с РИОКОЗ – София област с което страните изразяват воля да си сътрудничат в дейностите по реализиране на проучване на тема „Нагласи за употреба към психоактивни вещества и рисково сексуално поведение сред деца, лишени от родителски грижи” в домовете ДДЛРГ, с. Разлив, ДДЛРГ, с. Доганово, ДДЛРГ, гр. Долна баня. Беше организирана и проведена среща със служителите на НФЦ за изготвяне на анкетна карта и полу-стандартизирани дълбочинни интервюта. Проучването бе координирано от екип от НФЦ. Събирането на емпиричната информация беше осъществено от служители на РИОКОЗ. Методическата и организационната подготовка и събирането на данните приключи към края на 2009 г.

2. Информационна дейност

Националният фокусен център за наркотици и наркомании събира, класифицира, обработва, съхранява, анализира и разпространява информация, свързана с наркотиците и наркоманиите.

Информационната дейност на НФЦ се развива в три основни направления:

- ✓ Събиране на информация;
- ✓ Обработка и класифициране на информация;
- ✓ Предоставяне на информация.

2.1. Събиране на информация

2.1.1. В рамките на съществуващите възможности и в съответствие с текущите и дългосрочните задачи на НЦН и НФЦ и през изминалата година дирекцията продължи

да събира необходимата информация както от структурните звена на Центъра, така и от други ведомства, здравни заведения, медии и институции, и т.н. Става дума за специализирана информация, която се отнася до употребата на наркотици, техния трафик, мерките, които се предприемат за ограничаване на предлагането на незаконни наркотични вещества. Тази информация се систематизира като своеобразна база данни, обслужваща различни обобщени годишни доклади.

2.1.2. Беше изготвен, представен и приет от Националния съвет по наркотичните вещества на негово заседание на 30.03.2010 г. Годишен доклад по проблемите свързани с наркотиците в България 2009 г. След приемането Докладът беше подготвен за отпечатване.

Всяка година Националният фокусен център изготвя годишния доклад на Република България във връзка с различните аспекти на проблема с наркотиците на национално ниво. На базата на националните доклади на всички страни членки на Европейския съюз Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании изготвя Годишен доклад за състоянието на проблема с наркотиците в Европа. Изготвянето на доклада се възлага от Националния съвет по наркотични вещества, като за целта се създава експертна работна група от представители на различни ведомства, държавни институции, правителствени и неправителствени организации, които предоставят на Националния фокусен център информация по компетентност.

Близо 40 експерти от 27 държавни, общински и обществени институции участваха в подготовката и написването на доклада, други подпомогнаха процеса на събиране на необходимата информация. Докладът съдържа над 160 страници текст и табличен материал, структурирани в 11 глави съгласно европейските изисквания.

2.2. Класифициране, обработка и анализ на информация

2.2.1. В НФЦ се извършва допълнителна (вторична) обработка на част от информацията, постъпваща от структурните звена на Центъра и от други външни институции. В повечето случаи тази дейност обслужва информационно външни потребители – най-вече доклади и справки за български и международни институции.

2.3. Предоставяне на информация

2.3.1. На 05.11.2009 г. Национален фокусен център за наркотици и наркомании организира в Пресклуб „СОФИЯ ПРЕС” V Годишна експертна среща за представяне на годишния доклад за 2009 на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA) относно състоянието на проблема с наркотиците в Европа и на актуални сравнителни данни за България. На срещата присъстваха гости от Национален

съвет по наркотичните вещества, Министерство на отбраната, Държавна агенция закрила на детето, Главна дирекция за борба с организираната престъпност към МВР, Столична община, Военномедицинска академия, МБАЛСМ "Пирогов", както и журналисти от над 15 медии в страната. От тях представители на седем всекидневника и един седмичник, седем електронни медии /радио и телевизия/ - „Нова Телевизия”, „Дарик Радио” и др. Събитието беше силно отразено в интернет пространството, информацията имаше в над двадесет интернет-базирани информационни сайтове. Бяха представени данни относно състоянието на проблема с наркотиците в Европа и на актуални сравнителни данни за България в контекста на съпоставянето им с европейски факти и тенденции в областта на наркотиците 2009 година.

2.3.3. Беше подготвен и английски вариант на Годишния доклад по проблемите свързани с наркотиците в България 2009 г. за представяне в Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) – Лисабон и за разпространение сред европейските ни партньори. Той беше подготвен за отпечатване.

2.3.2. На пресконференция, състояла се на 26.03.2009 г. в София (в Национален пресклуб СОФИЯ ПРЕС) бяха представени данни от поредния кръг на Европейския училищен изследователски проект за алкохол и други наркотици ESPAD за 2007 година. Сравнителното международно изследване за употреба на цигари, алкохол и незаконни наркотици сред 15-16-годишни ученици се провежда в 35 европейски страни, включително България. Организатори на пресконференцията бяха Национален фокусен център за наркотици и наркомании и Национален център по опазване на общественото здраве. Присъстваха представители на различни електронни, печатни и интернет базирани медии, както и експерти в областта на наркоманиите. Г-жа Анина Чилева (Национален център по опазване на общественото здраве), национален координатор на изследването представи данни от ESPAD за 2007 година. Директорът на Националния фокусен център за наркотици и наркомании представи някои тенденции в употребата на психоактивни вещества сред учениците в България през последните осем години (по данни от ESPAD).

2.3.3. Осигури се продължаващо поддържане на два сайта с актуализирана информация в сферата на наркотиците (www.nfp-drugs.bg и www.ews-nfp.bg).

Продължава и развиването на картата за лечение, поместена в сайта на НФЦ. Тя стартира през март 2007 г. и дава възможност на всеки, който иска, да открие възможно най-пълната и актуална информация за местата и начините за лечение в България на употребяващите наркотични вещества.

2.3.4. Продължена беше дейността, свързана с разпространението на доклади и др. издания на EMCDDA и НФЦ по библиотеки, културни центрове и др. В резултат на това бяха разпространени над 300 екземпляра от всякакви видове издания в много културни центрове (Народна Библиотека "Св.св. Кирил и Методий", Столична библиотека, Библиотеката на Нов български университет, Френски културен център, Немски институт "Гьоте", Читалище "Райко Алексиев" в гр. София и др.). Годишни доклади на EMCDDA и НФЦ бяха разпратени и на всички действащи ОбСНВ и ПИЦ в страната.

3. Експертна дейност

НФЦ осъществява методическа подготовка, ръководство и контрол, както и координация при изграждането и функционирането на национална публична информационна система по проблемите, свързани с употребата на наркотици.

Освен това НФЦ осъществява информационното осигуряване дейността на Националния съвет по наркотичните вещества и на формирането на държавната политика по отношение на наркотиците и наркоманиите.

Осъществява се и методическо ръководство и помощ на информационно-изследователската дейност на Превантивно–информационните центрове в страната.

Екипът на НФЦ взе участие в дейности по:

- Изпълнение на Плана за действие на Националната стратегия за борба с наркотиците 2009-2013 г.
- Работа на работна група № 22 „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ” към Съвета по европейски въпроси.
- Участие в работни групи по различни теми и задачи.

3.1. Представители на НФЦ участваха в заседания на Експертния съвет към Националния съвет по наркотични вещества с експертна информация за предложените вещества за поставяне под контрол и с предложения за включването в Закона за контрол на наркотичните вещества на нови.

3.2. Беше изготвено и представено в Национален съвет по наркотичните вещества аргументирано предложение за поставяне под контрол на ново вещество (2-СВ). Предложението беше направено съвместно от Научноизследователския институт по криминалистика и криминология и Националния фокусен център.

3.3. Ръководителят на НФЦ участва в разработването на проекта „Информирани и здрави” на Министерство на здравеопазването, финансиран през Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” на Агенцията за социално подпомагане. Той беше сключен по процедура „Здравни информационни кампании” и е насочен към подобряване на трудоспособността, повишаване продължителността на активния трудов живот на населението и поддържане на здрава работна сила чрез повишаване нивото на знания, умения и мотивация за здравословен начин на живот, като ще спомогне за постигане на целите, очертани в Лисабонската стратегия чрез повишаване информираността по отношение на поведенческите рискови фактори.

3.4. Ръководителят на НФЦ участва в информационната част на международния проект SMART – Лечение и съветване за контролирано пиене (Medication and Counseling for Controlled Drinking). Проектът е координиран от Национален институт по злоупотреба с алкохол и алкохолизъм в САЩ (National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism - NIAAA).

Основен компонент от дейността на Националния фокусен център продължават да бъдат проучванията и другите действия, насочени към **развитие на 5-те ключови индикатори на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA)**.

3.5. По ключовия индикатор ”Разпространение и начини на употреба на наркотични вещества сред общото население”

НФЦ развива, подпомага и инициира научноизследователска дейност, която обхваща теоретични и приложни изследвания в областта на употребата на наркотици и психоактивни вещества в България, нейната социална база и последици, осъществява национална координация на изследванията, свързани с употребата на наркотични вещества, и последиците от нея.

3.5.1. Беше завършено социологическо проучване относно употребата на психоактивни вещества сред общото население в Република България съгласно сключен през 2008 г. договор със социологическа агенция „МБМД Консултинг”. То също беше адресирано към населението на възраст 15-64 години в страната, като подборът се осъществи със случайна извадка. Обработката на данните приключи в началото на 2009 г. Бяха обхванати общо 5 139 лица в посочения възрастов диапазон. Данните от проучването през 2008 г. показват (както впрочем и редица предходни проучвания), че най-масово употребяваният наркотик е канабисът - 7,3 % от анкетираните най-малкото са го опитали поне веднъж в живота си, което отговаря на

около 190-200 хиляди лица. Напълно в съответствие със съвременните тенденции следващата по разпространение е групата на стимулантите: амфетамини - 2,1 % (около 55 хиляди лица), екстази - 1,7 % (около 45 хиляди лица) и кокаин - 1,7 % (около 45 хиляди лица). Разпределението на употребата на хероин е в рамките на 0,4 % (около 10 хиляди лица), но това според редица други проучвания и наблюдения е най-масово употребяваното вещество сред проблемно употребяващите наркотици.

3.5.2. На 19.05.2009 г. в сградата на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски” се проведе Кръгла маса по проблемите на наркоманиите на тема: "Превенция и лечение на наркомании - тенденции и подходи". Участваха представители на Национален център по наркомании – гр. София, Общински здравен център – гр. Шумен, ШУ „Епископ Константин Преславски”, Регионална инспекция за опазване и контрол на общественото здраве – Шумен, Областна Дирекция Полиция – Шумен, други общински институции, психолози, педагози и студенти. Директорът на Националния фокусен център за наркотици и наркомании представи резултати от социологическо изследване относно употребата на психоактивни вещества сред населението на община Шумен. То е осъществено през периода февруари - март 2008 година по заявка на Общински здравен център – Шумен и Областен съвет по наркотичните вещества – Шумен и с методическата и финансова помощ на Национален фокусен център за наркотици и наркомании. Обхванати са 1100 лица от града на възраст между 15 и 64 години.

Канабисът е най-употребяваното наркотично вещество в Шумен. Около 5% от запитаните са опитали поне веднъж в живота си канабис, а около 2% - през последния месец. На второ място по употреба се нареждат амфетамини, екстази и кокаин. Около 5,5% от жителите на Шумен или 3500 души са употребили поне веднъж в живота си някакво наркотично вещество. Около 1,5% са употребили наркотик през последните 30 дни. Проучването сочи, че партита и купоните са най-често мястото за първа употреба на наркотик. На второ място това се случва в домашна обстановка у приятели и на трето място на улицата или в парка. Изненадващ е фактът, че дискотеките не са сред местата за употреба на наркотици. Общите наблюдения от сравнението между данните за Шумен и страната показват, че по отношение на употребата на незаконни наркотични вещества Шумен е по-малко засегнат в сравнение с други градове. Броят на пушачите е близък до средния за страната, по отношение употребата на алкохол е с по-високи стойности от средните за страната. 83% са шуменците, които пият ежедневно, срещу 78% средно за страната.

3.5.3. Беше подготвено и проведено социологическо проучване относно употребата на психоактивни вещества сред ученици от 7 до 12 клас в гр. Кърджали и гр. Момчилград. През месец май 2009 г. стартира анкетното училищно проучване на употребата и нагласите към наркотиците в училищата на територията на община Кърджали и град Момчилград.

3.5.4. Методически и финансово беше подпомогнато провеждането на представителни градски проучвания за употребата на наркотични вещества сред ученици от гимназиалния курс в Кюстендил, Кърджали и Панагюрище (виж Раздел „Изследователска дейност“).

3.5.5. Съвместно с РИОКОЗ-София област беше реализирано събирането на данните по проучване на тема „Нагласи за употреба към психоактивни вещества и рисков сексуално поведение сред деца, лишени от родителски грижи” в домовете ДДЛРГ, с. Разлив, ДДЛРГ, с. Доганово, ДДЛРГ, гр. Долна баня (виж Раздел „Изследователска дейност“).

3.6. По ключовия индикатор ”Разпространение и характеристики на проблемната употреба на наркотици”

3.6.1. През 2009 година беше осъществено мащабно национално проучване за оценка на броя на проблемно употребяващите наркотици в България по метода Capture-recapture. Изследване беше проспективно. Периодът на наблюдение обхващаше 01.02.2009 – 30.09.2009 година. (виж по-подробно Раздел „Изследователска дейност“)

3.6.2. Беше осъществена подготовка за методическо подпомагане на стартирането на изследвания по метода Snowball sampling в по-малки градове в България.

3.6.3. Продължи работата по търсенето и подготовката на алтернативни методи за оценка и източници на информация относно броя на проблемно употребяващите на национално и местно равнище.

3.7. По ключовия индикатор ”Инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотици”

3.7.1. По време на Редовната годишна среща по индикатора „Инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотични вещества”, проведена на 12-14.10.2009 г в Лисабон, Португалия беше направена и предизвика интерес презентация от страна на български експерти под формата на постер относно проведеното през 2008 година съвместно с Катедра “Вирусология” при ИЗПБ (ръководител доц. Теохаров)

изследване “Разпространение и генотип на Хипатит С сред инжекционно употребяващи наркотични вещества”.

3.7.2. Събиране на емпирична информация за пилотния етап на проучване в лабораторията към НЦН, свързано с поведенчески и социо-демографски фактори при инфекциозни заболявания сред инжекционни наркомани.

3.7.3. Текуща работа по разширяване на обхвата на индикатора ”Инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотици” до постигане на национално равнище.

3.8. По ключовия индикатор ”Умирения, свързани с употребата на наркотици и смъртност сред употребяващите наркотици”

3.8.1. През 2009 г. започна осъществяването на мащабно национално проучване - оценка на равнището на смъртност сред употребяващите наркотични вещества в България (на базата на данни за лекуваните през последните 10 години 1999-2008 год.). Бяха събрани над 15 000 индивидуални записа за лекувани лица, които след контрола на дублиранията се оказа, че отговарят на около 5 000 лица. (виж по-подробно Раздел „Изследователска дейност”)

3.8.2. Продължи работата по подготовката за методическо подпомагане на проучвания за смъртност сред употребяващите наркотици в един или два български града.

3.8.3. Продължи работата по търсенето и подготовката за внедряване на алтернативни методи за оценка и източници на информация относно броя на смъртните случаи, свързани с употребата на наркотици (чрез центрoвете за спешна помощ в страната, чрез центрoвете за съдебна медицина в страната).

3.9. По ключовия индикатор ”Търсене на лечение във връзка с употребата на наркотици”

3.9.1. Бяха извършени всички необходими дейности по поддържане на системата за информация по търсенето на лечение във връзка с употребата на наркотици (TDI) – събиране, допълнително въвеждане, методическо изчистване, обработка на информацията, контакти и разширяване на системата.

До 2008 г. данните се събираха чрез форма-въпросник за пациенти с наркопроблем (МУЛТИ СИТИ), която се попълва от лица, работещи с пациентите – лекари, сестри, психолози, социални работници, при спазване на всички мерки за запазване на конфиденциалността на данните. От началото на 2009 г. функционира Интернет базирана електронна версия на Националната информационна система за търсенето на

лечение във връзка с употребата на наркотици в България (И-МИС) – on-line попълване на въпросници, търсене по определени параметри, което ще доведе до по – ефективна организация на работата по този индикатор.

До края на 2009 г. в И-МИС бяха попълнени данни за 2029 случая на потърсили лечение пациенти в лечебните центрове, участващи в системата.

Мониторинговата система на търсенето на лечение реално обхвана около 1800 лица, започващи терапия през 2009 г. в 7 болнични, 6 извънболнични звена и центрове и 19 субституиращи поддържащи програми в 8 от най-значимите (от гл.т. на лечебните възможности) български градове – София, Пловдив, Варна, Добрич, Русе, Кърджали, Ловеч и Плевен, както и в Раднево.

Осъществи се още обработка и анализ на данните от предходната 2008 година от мониторинговото проучване на търсенето на лечение във връзка с употребата на наркотици в страната.

3.9.2. На 26-27.01.2009 г. в Института за следдипломна квалификация при УНСС в София НФЦ проведе двудневен обучителен семинар на тема: *„Развитие на Националната мониторингова система по търсенето на лечение във връзка с употреба на наркотици: използване на интернет ресурсите и работа в мрежата”*. Семинарът беше организиран във връзка с развитието на индикатора „Търсене на лечение от употребата на наркотици” и на Националната публична информационна система в областта на наркотиците. В него взеха участие представители на болнични и извънболнични звена и центрове от София, Пловдив, Русе, Варна, Плевен, Ловеч, Бургас, Велико Търново, Враца, Габрово и Раднево. Основна цел на семинара бе представянето на новата Интернет базирана електронна версия на И-МИС и практическото обучение на участниците за работа с тази система.

3.9.3. На 22-23.10.2009 г. в град Баня беше проведена Трета национална работна среща на експертите от системата за информация по търсенето на лечение във връзка с употребата на наркотици (TDI) на тема: *„Развитие на TDI – перспективи и насоки на Националната мониторингова информационна система за търсенето на лечение във връзка с употреба на наркотици”*. В срещата взеха участие ръководители или представители на различни лечебни програми и центрове от София, Пловдив, Бургас, Русе, Враца, Раднево. Експерти от НФЦ бяха основни лектори. Гост-лектор беше г-н Луис Ройела от Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA).

Основни акценти на срещата бяха актуалното състояние и развитието на TDI в Европа и България, методологически и организационни въпроси, свързани с развитието на TDI и на Националната мониторингова информационна система по търсенето на лечение във връзка с употребата на наркотици в нашата страна (И-МИС).

Бяха обсъдени нови участници, подходи и методи за събиране на информацията, както и промени в структурата на въпросника свързани с добавяне на нови въпроси, проблеми при регистрирането на данните и начини за тяхното разрешаване, разширяване на възможностите за използване на системата и др.

В края на срещата към НФЦ беше формирана работна група от външни експерти за оказване на методическа и организационна помощ при решаването на актуалните въпроси, свързани с развитието на индикатора в България.

3.9.4. Продължи работата по разширяването на обхвата на мониторинговото проучване на търсенето на лечение във връзка с употребата на наркотици в страната.

3.9.5. Създаде се специална информационна форма, съдържаща обобщените данни по отделните въпроси на всеки от лечебните центрове със значимо присъствие в базата данни в мониторинговото проучване на търсенето на лечение във връзка с употребата на наркотици в страната.

3.10. По изграждане на Системата за ранно предупреждение за нови наркотици (Early Warning System) в България

Системата за ранно предупреждение (Early Warning System) е европейски механизъм за бърз обмен на информация, оценка на риска и контрол на нови видове психоактивни вещества. По силата на своето членство в ЕС всяка страна членка или кандидат-членка има задължението да изгради такава система за мониториране на нови вещества на национално равнище и да предоставя информация за наличието на такива вещества на своя територия на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании. В България такава система функционира от април 2006 г. със създаването на експертна работна група към Националния фокусен център с представители на ключови държавни институции и правителствени и неправителствени организации.

Някои от по-важните дейности по Системата за ранно предупреждение в България през 2009 г.:

3.10.1. Годишен доклад за дейността на Системата за ранно предупреждение за 2008 г., изпратен на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании.

3.10.2. Бяха изготвени и изпратени в Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA) Междинен (юли 2009 г.) и Годишен (януари 2010

г.) доклад за дейността на Националната система за ранно предупреждение за нови наркотици в България.

3.10.3. Създаване на специализиран сайт на Системата за ранно предупреждение в България (www.ews-nfp.bg). Сайтът успешно функционира от месец май 2009 г. Той се състои от две части: публична с обща информация за Системата и специализирана с ограничен достъп, съдържаща експертна информация за новите вещества, достъпна само за членовете на работната група

3.10.4. Подписа се Меморандум за сътрудничество между Научноизследователския институт по криминалистика и криминология и Националния фокусен център в областта на идентифицирането на новите видове психоактивни вещества.

3.10.5. На 18.06.2009 г. се състоя петата редовна среща на работната група за Системата за ранно предупреждение (Early Warning System). Тема на срещата бяха растителните смеси, продавани като легална алтернатива на марихуаната. Беше направен кратък обзор на работата на Системата в България за 2008 г. На членовете на групата официално беше представен създадения самостоятелен сайт на Системата за ранно предупреждение в България. Обсъдиха се нови насоки за развитие и партньорство.

3.10.6. Бяха предприети мерки за разширяване на партньорската мрежа на Националната система за ранно предупреждение за нови наркотици в България. Това е постоянна задача пред НФЦ, като през втората половина на 2009 г. Бяха осъществени срещи с отговорни представители на три институции – бъдещи членове на експертната работна група по EWS.

3.10.7. През 2009 г. започнаха преговори за съставянето на научна работна група към Системата за ранно предупреждение в България с представители на Факултета по Фармация към Медицински Университет, София за провеждането на научни изследвания върху новите видове психоактивни вещества.

3.10.8. Стартира пилотен проект с Централната лаборатория по биомедицинско инженерство към БАН за създаването на компютърен модел за предвиждане на токсичност на появяващите се новите психоактивни вещества.

3.11. По изграждане на национална система за обмяна на информация за дейности в областта на намаляването на търсенето на наркотици (EDDRA)

Една от задачите на Българския Национален фокусен център за наркотици и наркомании (НФЦ) в сътрудничеството му с Европейския център за мониторинг на

наркотици и наркомании (EMCDDA) е да създава национална система за обмяна на информация за дейности в областта на намаляването на търсенето на наркотици (EDDRA), както и да подхранва европейската система EDDRA. В тази връзка бяха осъществени някои дейности:

3.11.1. На 4-5.06.2009 г. в град Созопол се състоя VI Балканска конференция на тема „Управление на програми в областта на употребата на наркотици”, организирана от община Бургас и Балкански офис на организацията ECAD (Европейски градове срещу наркотиците). Бяха представени някои основни функции при управлението на програмите в мрежата на ECAD (Европейски градове срещу наркотиците), както и изнасяне на данни за предприетите интервенции по превенция на местно ниво. Националният фокусен център беше представен от двама експерти.

3.11.2. По време на VI Балканска конференция на тема „Управление на програми в областта на употребата на наркотици” на 4-5.06.2009 г. в гр. Созопол експерти от НФЦ проведоха анкетно проучване относно превантивни дейности за 2008 г. сред гостите и участниците. Впоследствие събраната информация беше типологизирана, кодирана и въведена в SPSS формат. Раздаването на въпросниците беше свързано с провеждането на качествено проучване, с цел извличане на информация свързана с измерването на оценката на ефективността и нивото на прилаганите превенции в България. Даните от това изследване бяха представени на Националната среща на експертите от ОБНСВ и ПИЦ на 26.11.2009 г. Получената информация се използва и в Годишния доклад - 2009 г.

3.11.3. По време на Третата национална среща по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества, състояла се на 26-27.11.2009 г. в гр. София. Директорът на НФЦ представи обобщените данни от проведеното проучване за структурата на превантивните дейности в Европа и България, както и с някои аспекти при планирането и управлението на превантивни проекти на базата на националната и европейската практика. В срещата взеха участие представители на Превантивно-информационни центрове (ПИЦ) и Областни съвети по наркотичните вещества (ОбСНВ) в страната.

4. Международна дейност и сътрудничество

4.1. Участие на НФЦ в работата на Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) в Лисабон и в Европейската мрежа за информация в областта на наркоманиите (REITOX) като представител на Република България.

Националният фокусен център за наркотици и наркомании е звено за връзка и координация с Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании в Лисабон и с Европейската мрежа за информация в областта на наркоманиите, като участва в техните дейности. Част от задачите, които се изпълняват всяка година са:

Събиране и анализ на информация на национално ниво:

- Годишен национален доклад;
- Статистически стандартни таблици и структурирани въпросници;
- Данни, поискани във връзка с внедряването на ключовите епидемиологични индикатори;
- Периодични вкарване на данни в базата данни EDDRA и в Екстранет страницата на Европейската информационна мрежа REITOX;
- Съвместна дейност по новите синтетични наркотици: периодични изпращания на ранни известия за нови наркотици до EMCDDA;
- Допълнения и обновявания, свързани с развитието на процесите на национално ниво, напр. операционни, правни, институционални и политически промени и явления;
- Събиране и класифициране на извадки от вестниците, покриващи основните събития на национално ниво, както и събития, свързани с EMCDDA и/или НФЦ, напр. представянето на Годишния доклад;
- Реагиране на ad hoc искания от страна на EMCDDA.

Разпространение на национално ниво:

- Разпространение на доклади и друга продукция на EMCDDA;
- Съвместна дейност по новите синтетични наркотици: разпространение на информация от EMCDDA към националните партньори;
- Връзки с медиите на национално ниво;
- Отговори на въпроси на национално ниво или, когато е посочено, препращане на такива въпроси до EMCDDA. Изпълняване на функцията “посланик на EMCDDA” на национално ниво;
- Помощ при езикова редакция на продукцията на EMCDDA.

По-долу се спираме на по-важните конкретни дейности на екипа на НФЦ през 2009 година.

4.1.1. Беше подготвен и представен в Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) – Лисабон пакет от над 50 стандартни таблици с информация съгласно европейските стандарти, съпътстващ Годишния доклад по проблемите свързани с наркотиците в България 2009 г.

Стандартните таблици са унифициран европейски инструмент за събиране на статистически данни във връзка с различните аспекти на проблема с наркотиците на национално ниво. На базата на таблиците се изготвя Европейски статистически бюлетин с цифрова информация по следните показатели: разпространение на наркотичните вещества, употреба, смъртност и инфекциозни заболявания, свързани с употребата, лечение, цени на наркотичните вещества, чистота, правонарушения във връзка с наркотици и др. Данните в таблиците подпомагат изготвянето на Годишен доклад 2009 на EMCDDA: Състояние на проблемите с наркотиците в Европа.

4.1.2. Данните от стандартните таблици бяха попълнени в програмата FONTE, която започна да действа през 2007 г. Тя представлява уеб приложение, предназначено за управление на пълния цикъл информация на EMCDDA – попълване, предоставяне, валидизация на информацията и връщането ѝ за подобрене и поправка на възможно допуснатите грешки, с цел изготвянето на доклад от различните участници в мрежата, по всяка една от стандартните таблици и структурирани въпросници по проблемите на наркоманиите.

4.1.3. В изпълнение на договорните ни задължения към Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) и в стремеж да се популяризира Европейския годишен доклад на EMCDDA по проблемите на наркотиците беше номиниран и подпомогнат екип от НОВА ТВ за участие в представянето на Европейския доклад, състояло се на 5.11.2009 г. в 10.00 ч. ЦЕВ в Европейския парламент в Брюксел. Целта на този екип беше заснемане на филм за наркотиците по повод на това представяне.

4.1.4. В периода 6-8.05.2009 г. в Лисабон, Португалия се състоя Конференция, посветена на петнадесетата годишнина от създаването на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA) на тема “Определяне на информационните нужди на Европа за ефективна политика в областта на наркотиците”. На събитието бяха представени досегашните постижения в областта на наркотиците и набелязани бъдещите предизвикателства.

Целта на конференцията беше да се идентифицират ключовите проблеми и въпроси, в сферата на зависимостта от наркотични вещества и да се определи вида на

информацията, необходима в отговор на бързото развитие в тази специфична експертна област. На събитието си дадоха среща около 300 експерти, работещи по различни аспекти на проблема с наркотиците: политици, изследователи, практики от Европа, Северна Америка и Австралия. Фокусът на конференцията беше върху следните теми:

- Политика: Информационни нужди – резултати от контрола и научните изследвания
- Практическо приложение: Връзка между науката и практиката
- Тенденции: Наблюдение върху бързо развиващ се сложен феномен
- Хоризонти: Нови научни открития, идентифициране на нуждите на научната общност за бъдещи изследователски проекти в областта на наркотиците.

В конференцията взеха участие трима представители на Българския национален фокусен център.

4.2. Включване на български експерти в обучителната и експертната дейност в системата на REITOX и EMCDDA.

Със средства от договора за безвъзмездна помощ, служители от НФЦ участваха в редовни експертни срещи на EMCDDA в Лисабон и в други подходящи за насочеността на НФЦ прояви.

4.2.1. Участие на представител на НФЦ в Работна среща на експерти от страните-членки на ЕС по развитието на системата FONTE, организирана от Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA) на 19.01.2009 г. в Лисабон, Португалия. Срещата беше посветена на текущи проблеми при ползването на системата FONTE, както и на възможните пътища за решаването им и за бъдещо усъвършенстване на системата. В срещата участваха само отделни представители от национални фокусни центрове в Европа – по един от Австрия, България, Великобритания, Германия и Естония.

4.2.2. На 5-6.02.2009 г. в Лисабон, Португалия се проведе семинар в рамките на REITOX академията, организиран от Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании на тема “Канабисът: пазари и производство”, съответстваща на Избраната тема за Годишния доклад 2009 г. Програмата включваше представянето на данни от проучвания на представители от правоприлагащите органи на различните страни членки на ЕС, обучителни сесии за приложението на фокусните групи за получаване на информация за пазарите на канабис, участие в малки работни групи. На Академията присъстваха двама представители на Националния фокусен център (НФЦ). Те взеха участие в проведените три работни сесии на следните теми: “Използването на фокус

групите като инструмент за събиране на информацията относно пазарите на канабис”, “Пазари на канабис”, “Залавяния на канабис и свързани с канабиса наказания според законодателството на страните членки на ЕС”. В тях представителите на страните членки изложиха опита и проблемите си, свързани с различните аспекти на употребата на канабиса, производството, разпространението и конфискацията му и националните законодателни мерки. Представителите на Българския национален фокусен център участваха активно и в дискусиите по различни проблеми при събирането на данни от правоохраняващите и правоприлагащите органи на различните страни членки на ЕС.

4.2.3. На 4-5.06.2009 г. координаторът на Системата за ранно предупреждение в България от екипа на Националния фокусен център взе участие в Деветата редовна годишна среща на националните координатори по EWS на страните от Европейския Съюз, която се състоя в централата на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании в Лисабон, Португалия. Срещата беше посветена основно на новия феномен на наркотичния пазар в Европа “Спайс” (SPICE). Акцент на срещата беше и Съвместния годишен доклад на Европол и EMCDDA относно функционирането на Системата за ранно предупреждение през 2008 г. По данни от него 13 нови психоактивни вещества са докладвани за първи път чрез Системата за предходната година, едно от които от България.

4.2.4. Участие на представител на НФЦ в Редовна работна среща на експерти от европейските страни по индикатора на EMCDDA „Разпространение и начини на употреба на наркотици сред общото население”. Тя се състоя на 23-24.06.2009 г. в сградата на Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) в Лисабон, Португалия. В дискусиите бяха засегнати следните по-интересни теми: Възможности за използване на проучвания сред общото население за подпомагане на идентифицирането и оценката на разпространението на форми на интензивна употреба предимно на канабис и на необходимите интервенции, възможности за използване на данни от проучвания за формиране на политиката и за оценка на ефективността на дейности, честота на употребата, множествена употреба, анализ на неотговорилите, усъвършенстване на стратегиите и методите за определяне на извадки, измерване на употребата на наркотици чрез общи проучвания на населението и чрез специализирани проучвания.

4.2.5. Участие на представител на НФЦ в IX Редовна работна среща на експерти от европейските страни по индикатора на EMCDDA „Търсене на лечение във връзка с употреба на наркотици”. Тя се състоя на 14-15.09.2009 г. в сградата на Европейския

център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) в Лисабон, Португалия. В работата през двата дни взеха участие голям брой експерти (близо 60) практически от всички страни-членки на ЕС (без Румъния), от други европейски страни – членки и кандидат-членки на EMCDDA (Норвегия, Хърватия, Турция, Черна гора, Швейцария), други експерти, поканени от организаторите, както и много колеги от EMCDDA. В първия ден акцентите бяха върху състоянието и нивото на развитие на индикатора в Европа, представяне на някои нови анализи (основно относно възрастните употребяващи наркотици) и процесът на ревизия на индикатора, а през втория ден - върху използването на информацията от индикатора за формиране на адекватни социални отговори, резултати от проучвания сред пациентите, употребяващи стимуланти в някои страни и нови перспективи при използването на качествена информация.

4.2.6. На 12-14.10.2009 г в Лисабон, Португалия се проведе Редовната годишна среща по индикатора „Инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотични вещества” и семинар на тема “Моделирането в инфекциозните заболявания, свързани с употребата на наркотични вещества и проблемната употреба”. От българска страна в срещата взеха участие двама експерти от Националния център по наркомании и Националния фокусен център. На срещата бяха обсъдени важни теми относно характера и вида на предоставяната към Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании информация по индикатора. Българските експерти взеха участие в работни сесии, в които предмет на дискусия бяха поведенческите изследвания сред инжектиращи зависими и Стандартна таблица 9. Интерес предизвика направената презентация от страна на българските експерти под формата на постер относно проведеното през 2008 година изследване “Разпространение и генотип на Хипатит С сред инжекционно употребяващи наркотични вещества”.

4.2.7. Участие на представител на НФЦ в Работната среща на експерти от ЕС по ключовия епидемиологичен индикатор на EMCDDA „Проблемна употреба на наркотици”. Тя се състоя от 14 до 16.10.2009 г. в сградата на Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) в Лисабон, Португалия. Срещата беше предшествана от т.нар. „ден за моделиране на оценки за нови случаи”, който в следобедната си сесия беше посветен на проблемната употреба и на нея бяха поканени всички участници в работната среща. В работата през трите дни взеха участие голям брой експерти практически от всички страни-членки на ЕС (без Гърция и Румъния), от други европейски страни – членки и кандидат-членки на EMCDDA (Норвегия,

Хърватия, Турция, Швейцария), други експерти поканени от организаторите и много колеги от EMCDDA.

В първия ден акцентите бяха върху състоянието и нивото на развитие на индикатора в Европа, реконцептуализацията на полето на индикатора към нова формулировка „Проблемна, интензивна и множествена употреба на наркотици“, разширяване на погледа към полето на индикатора и ролята на проучвания фокусирани върху лечебната система и извън-лечебни структури, а през втория ден - върху оценките за броя на новите случаи на проблемна употреба, развитието на методологията на индикатора и представяне на някои нови проучвания и оценки на броя на проблемно употребяващите наркотици в страни-членки на ЕС.

4.2.8. Участие на представител на НФЦ в Работната среща на експерти от ЕС по ключовия епидемиологичен индикатор на EMCDDA „Смъртни случаи, свързани с употреба на наркотици и смъртност сред употребяващите наркотици“. Тя се състоя от 12-13.11.2009 г. в сградата на Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) в Лисабон, Португалия. Някои от интересните дискутирани теми бяха: информация за интервенции и дейности по намаляване на броя на смъртните случаи, свързани с употребата на наркотици, не-фатални свръхдоза с опиоиди и мястото им в здравната система, смъртни случаи и здравни последици, свързани с употребата на кокаин, смъртност свързана с определени опиоиди, състояние и перспективи на проучвания в спешни медицински центрове, специални регистри на смъртността в европейски страни.

4.2.9. Ръководителят на НФЦ участва в 40-ата Редовна среща на ръководителите на национални фокусни центрове от страните-членки на ЕС, организирана от Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA) на 27-29.05.2009 г. в Прага, Чехия. На срещата присъстваха ръководителите (или в редки случаи – техни заместници) на националните фокусни центрове от 23 от страните-членки на ЕС – отсъстваха представители от Гърция, Люксембург, Малта и Словения. Участваха и ръководителите на НФЦ на Норвегия и на страните-кандидатки Хърватия и Турция. За първи път като наблюдатели бяха поканени и присъстваха представители от страни от Западните Балкани, обхванати от обучителния проект на EMCDDA CARDS – Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Сърбия и Черна гора. По традиция тя беше предшествана от Работна «Pre-REITOX» среща само на представители на националните фокусни центрове, без EMCDDA и външни наблюдатели. На нея бяха обсъдени редица въпроси от общ интерес на националните

фокусни центрове. По време на основната среща беше представено развитието, функционирането и перспективите на системата FONTE, както и на проекта за разширяване на EMCDDA, насочен към страните от Западните Балкани – Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Сърбия и Черна гора. Един цял следобяд беше посветен на работата по изграждане на Стратегия за развитие на REITOX 2010-2012 г., като програмата беше разделена на работни групи и пленарно заседание.

4.2.10. Ръководителят на НФЦ участва в 41-та Редовна среща на ръководителите на национални фокусни центрове от страните-членки на ЕС. Тя се състоя на 18-20.11.2009 г. в сградата на Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании (EMCDDA) в Лисабон, Португалия. В работата взеха участие ръководителите (или в редки случаи – техни заместници) на националните фокусни центрове на 26 от страните-членки на ЕС (отсъстваха само представители от Малта), както и на Норвегия, Хърватия, Турция и Европейската комисия. Тя беше предшествана от подготвителна среща на ръководителите на националните фокусни центрове. Подготвителната среща на ръководителите на националните фокусни центрове, предшестваща основното събитие започна с избиране на говорители на националните фокусни центрове. След предварителни сондажи и не-особено продължителна дискусия за говорител и заместник-говорител на националните фокусни центрове с мандат за 2010 г. без възражения бяха избрани съответно г-н Алан Лодуик (ръководител на НФЦ на Великобритания) и г-н Тим Пфайфер-Гершел (ръководител на НФЦ на Германия). На основната среща присъстваха и голям брой представители на EMCDDA. Бяха разгледани редица въпроси, свързани с проекта за Ръководството по изготвяне на Националните доклади 2010 г. Бяха одобрени промени в Структурираните въпросници «Социална реинтеграция» и «Алтернативи на ефективни присъди на затвор». Представянето и обсъждането на промени в Структурирания въпросник «Политика и институционална мрежа» беше отложено за 2010 г. с цел да бъде внедрено от 2011 г. Беше организиран панел от три паралелни малки работни групи на три различни теми - Краткото ръководство за задължителната Избрана тема «История, методи и използване на национални ръководства за лечение», «Взаимоотношения между EMCDDA, НФЦ и национални експерти» и «Стратегия за развитие на Reitox». България беше представена в третата.

4.2.11. В отговор на персонална покана ръководителят на НФЦ взе участие в малка експертна консултативна среща, организирана от Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании (EMCDDA). Срещата, състояла се на 16.06.2009 г. в

Атина имаше за цел да се представят и обсъдят три от главите от подготвяното от EMCDDA и Интер-американската комисия за контрол на злоупотребата с наркотици (CICAD) съвместно ръководство относно развитието на национални информационни системи по наркотиците и изграждането на национални фокусни центрове. Освен символичния домакин г-н Алексис Гусдийл, ръководител на проекта и на звеното „REITOX и международно сътрудничество” в EMCDDA участваха ръководителите на националните фокусни центрове на Австрия, Гърция, Италия и България г-жа Марион Вегл, г-жа Манина Терзиду, г-жа Елисабета Симеони и г-н Момчил Василев.

4.2.12. Ръководителят на Националния фокусен център участва в малка работна среща на експерти от европейски страни по кохортни изследвания на нивото на смъртност сред употребяващите наркотици, която се състоя на 11.11.2009 г. в Лисабон, Португалия. Участието беше по покана на организаторите и във връзка с плановете по внедряването и развитието на изследванията на смъртността сред употребяващите наркотици в България. През 2005 г. беше осъществено първото в страната ни кохортно проучване за равнището на смъртност сред употребяващите наркотици (за София). Срещата се осъществи в рамките на един пълен работен ден (11 ноември 2009 г.) с преобладаващо пленарни заседания и обща дискусия по темата накрая. В работата взеха участие около 20 експерти (поканени от EMCDDA) от 14 страни-членки на ЕС (Белгия, България, Великобритания, Дания, Испания, Италия, Латвия, Малта, Полша, Словакия, Словения, Франция, Холандия, Чехия), Хърватия и представители на EMCDDA.

4.3. Както и през предишните години през 2009 г. екипът на НФЦ попълни епидемиологичната част на Годишния въпросник на Програмата за контрол на наркотиците към ООН (UNODC) по проблемите на наркоманиите (Част II: Drug Abuse – Extent, patterns and trends of drug abuse).

4.4. Продължи участието като методическо ръководство в Паневропейската програма „Младежта в Европа” в рамките на проекта “Европейски градове срещу наркотиците” (European Cities Against Drugs - ECAD): в този проект са се включили 15 европейски града, включително София.

4.5. Осъществяване на международно сътрудничество и обмен на информация и технологии в областта на наркотиците и наркоманиите. НФЦ продължава да осъществява сътрудничество с чуждестранни и международни институции в областта на изследователската практика и функционирането на националните и международните

публични информационни системи по проблемите, свързани с употребата на наркотици.

4.5.1. Ръководителят на НФЦ участва в работна среща по Програмата на Европейската комисия за действие в областта на наркотиците в Централна Азия – фаза 5 (CADAP 5) от името на Национален център по наркомании като институция, предлагаща осигуряването на експерти в конкурса на Европейската комисия за партньори по Програмата. Срещата се проведе на 22.04.2009 г. в Брюксел. Тя беше първа организационна среща на бъдещите участници и възложителите от Комисията. Стана ясно, че вследствие на проведеня конкурс като участници са допуснати: голям консорциум от седем страни членки на ЕС, специално създаден за кандидатстване в проекта, представляван от германски експерти – като основен изпълнител на проекта, Румъния чрез Агенцията анти-дрога – като партньор, и България чрез НЦН – като институция, предлагаща осигуряването на експерти. По неофициални данни в консорциума освен Германия (с водещото участие на тяхното Министерство на здравеопазването) участват и Австрия, Финландия, Франция и Чехия. Това обяснява защо на срещата присъстваха трима представители от Германия, един представител от Румъния, един представител от България и седем представители от Европейската комисия. През цялото времетраене на разговора беше осъществявана телефонна конферентна връзка с представители на Делегацията на ЕК в Казахстан.

4.6. Участие в европейски и международни експертни научно-изследователски форуми.

4.6.1. През 2009 г. продължи участието на ръководителя на НФЦ в Хоризонтална работна група по наркотици (Horizontal WP on Drugs) към Съвета на ЕС като представител на Министерство на здравеопазването. Бяха осъществени три участия в заседания на Хоризонтална работна група, а две други планирани и организирани пропаднаха поради административни причини в Министерството.

4.6.2. Ръководителят на НФЦ участва като представител на Министерство на здравеопазването в Работна среща на Комитета по специалната програма „Превенция и информация, свързани с наркотици” (Drug prevention and information committee) към Европейската комисия, състояла се в Брюксел, Белгия на 2.10.2009 г. в една от сградите на Европейската комисия. Срещата се осъществи в рамките на един предиобяд с две пленарни заседания (сесии). В работата взеха участие представители практически от всички страни-членки на ЕС + Норвегия, други поканени експерти и организаторите от Главна дирекция „Правосъдие, свобода и сигурност”, Дирекция „Основни права на

гражданите” към Европейската комисия. Срещата протече съгласно предварително разпратения дневен ред, структуриран около три основни точки:

- Информация за избора на проекти за финансиране през програмата за 2008 г.;
- Работна програма на „Превенция и информация, свързани с наркотици” към Европейската комисия за 2010 г.;
- Изменение на Работната програма за 2009 г.

4.6.3. На 28–30 Април 2009 г. в град Вилнюс, Литва се проведе 5-та Европейска конференция “Клинични и социални изследвания върху ХИВ/СПИН и употребата на наркотици”. Конференцията имаше за цел да представи ситуацията по тези проблеми в страните от Европа, както и да предложи добри практики и услуги в областта на превенцията на ХИВ/СПИН и другите инфекциозни заболявания свързани с употребата на наркотици. Участваха експерти от 34 европейски страни и гост-лектори от САЩ, както и представители на Световната здравна организация, UNAIDS и UNODC. Беше представена епидемиологичната ситуация в областта на инфекциозните заболявания свързани с употребата на наркотици, добрите практики в областта на намаляване на вредите и услугите в затворите за Европейския регион. От българска страна в конференцията взеха участие двама експерти от Националния център по наркомании и Националния фокусен център. Посетените от двамата експерти сесии в рамките на конференцията бяха свързани с намаляване на вредите от употребата на наркотици, поведенчески изследвания, епидемиологични и клинични изследвания, клинични тестувания, консултиране и ко-инфекции, ваксинации.

V. ДЕЙНОСТ НА НЦН ЗА ПРОМЯНА НА НОРМАТИВНАТА УРЕДБА, МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И УЧАСТИЕ В НАЦИОНАЛНИ СЪВЕТИ

1. През отчетния период експерти от НЦН (д-р Цв. Райчева, М. Радева и М.Василев) участваха в работата на междуведомствената работна група, създадена със Заповед № РД-09-436/20.08.2009 г. на министъра на здравеопазването за изменение и допълнение на Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите.

Проведени са срещи с представители на лечебни заведения и програми за психосоциална рехабилитация, НПО, ОБСНВ и ПИЦ към тях за обсъждане на измененията в ЗКНВП.

По предложение на НЦН са направени важни изменения по отношение на:

- механизма за финансиране на дейността на превантивно-информационните центрове в страната;
- контрола на дейностите в областта на превенцията и психо-социалната рехабилитация зависими пациенти в страната;
- специализирания контрол на лечението на лица, зависимо от наркотични вещества
- създаването на Експертен съвет по лечение на зависимости към министъра на здравеопазването;
- създаването и поддържането към НЦН на служебна база данни на лицата, включени в програми за лечение с агонисти и агонист-антагонисти;
- разработването на подзаконови нормативни актове за регламентиране на условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества, програми за лечение и психосоциална рехабилитация на зависими лица, програми за намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества.

2. Работна група към НЦН изработи **Стандарти за добра практика за лечение на синдром на зависимост към опиоиди с опиевидни агонисти и агонист – антагонисти**, които са съгласувани с три професионални организации в областта на психиатрията. Стандартите са внесени в Министерство на здравеопазването с предложение да бъдат включени към Наредба № 24 от 7 юли 2004 г. на Министъра на здравеопазването за утвърждаване на медицински стандарт „Психиатрия” в контекста на наркоманиите.

3. Д-р Цвета Райчева, Маринела Радева и Момчил Василев участвуват в Работна група 22 "Здравеопазване"

4. Д-р Цвета Райчева и Момчил Василев участват в Хоризонталната група по наркотици към Европейския съвет

5. Участие в работата на Редовната сесия на Комисията по наркотични вещества.

6. Участие в Работна група, създадена със Заповед на № РД 09-467/01.10.2008г. издадена от Министър на здравеопазването- работната група трябва да изготви изискванията за провеждане на процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на Национални здравни кампании от Европейски социален фонд чрез Оперативна програма “ Развитие на човешките ресурси “ 2007-2013г., както и да

изготви проектно предложение за Национални здравни кампании, с което МЗ да кандидатства за изпълнение чрез Оперативна програма “ Развитие на човешките ресурси” 2007-2013.

7. Участие в заседанията на Управителния борд на Европейския мониторинг център по проблемите на наркотиците и наркоманиите. През 2009 година се проведе избор ана Председател и Заместник председател на Управителния съвет.

8. НЦН беше избран за база за обучение на Фулбрайт -Българо-американска комисия за образователен обмен. НЦН е приемаща организация на Роналд Харви, който разработва темата за “Създаване на Оксфорд къщи за самопомощ в България”

9. Участие в срещи за създаване на мрежа от неправителствени и държавни организации в Югоизточна Европа с г-н Танасис Апостолю, представител на International drug consortium (idpc) и Andreas Papandreou фондация.

10. Проведена среща с посланика на Португалия за обсъждане на възможностите за сътрудничество в областта на намаляване на търсенето на наркотици.

11. През м. май проведехме среща с Делегация на Ислямска република Иран. Посещението беше осъществено във връзка с подписания през 2003г. Меморандум в областта на борбата с наркотичните вещества и прекурсори между Република България и Ислямска република Иран. Иранската делегация беше ръководена от г-н Мохамед Масуд Забетиян – Генерален Изпълнителен директор на Генерален щаб за контрол на наркотиците. От българска страна присъства и представител на Министерство на вътрешните работи. На срещата, двете страни, размениха информация относно състоянието на търсенето и предлагането на незаконни психоактивни вещества, контрол на прекурсорите, както и обмениха опит по отношение на превенцията, лечението и ресоциализацията на зависими от наркотични вещества лица. Разговорът приключи със споделяне на идеи за бъдещо сътрудничество и професионален обмен в областта на намаляване на търсенето на наркотични вещества

12. Участие на д-р Райчева като лектор в Регионален уъркшоп ”Международни стандарти по превенция и лечение на наркоманиите, въведени в националните системи на страните от Югоизточна Европа”, организирана от Регионалния офис на UNODC през м. Ноември 2009година.

13. Участие на д-р Райчева в заседание на “Парижки пакт” през м. октомври 2009 година.

14. През м.ноември по време на Регионалната среща на Глобалния фонд в България представители на Глобалния фонд посетиха НЦН и се запознаха с дейността на НЦН и ситуацията в областта на лечението на зависимости.

15. Организиране на честването на Международния ден за борба с наркотиците - 26 юни съвместно с UNODC, Столична община и Столичен център по проблемите на наркоманиите

16. Участие в Национални съвети.

- Участие в Национален съвет по наркотични вещества;
- Участие в национален Координационен комитет по СПИН.;
- Участие в Национален съвет за закрила на детето.;
- Участие в Национален съвет по психично здраве.;
- Участие в Експертен съвет по СПИН.;
- Участие в Експертен съвет към Национален съвет по наркотични вещества.

VI. ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА ДИРЕКЦИЯ „АДМИНИСТРАТИВНО – СТОПАНСКО И ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ” В НАЦИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ПО НАРКОМАНИИ

1. СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ

Дирекция „Административно – стопански и правно обслужване” (дирекция „АСПО”) е обособена като структурно звено в НЦН. Общата численост на персонала на дирекцията е 4 щатни бройки (в т.ч. директор).

Основните функции, изпълнявани от дирекция „АСПО” са регламентирани в Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН:

- осигурява финансово-счетоводното обслужване, управлението и ползването на недвижимите имоти и движимите вещи, предоставени на центъра;
- осигурява условия за провеждане на процедури по възлагане на обществени поръчки;
- съхранява, стопанисва и води на отчет стоково-материалните ценности, инвентар, съоръжения и обзавеждане на Националния център по наркомании, осигурява снабдяването с материали, консумативи и резервни части, поддържа картотека на материалните ценности;

- участва в подготовката на договори за абонаментно техническо поддържане на сградния фонд и техниката;
- организира правилната експлоатация на техническите системи в центъра, грижи се за изправното състояние на противопожарната техника;
- отговаря за хигиената в сградата на центъра;
- организира и осъществява деловодната и архивната дейност на центъра;
- изготвя справки за хода на изпълнението на възложените задачи и докладва за неизпълнението на резолюциите на директора на центъра;
- подготвя административните актове и трудовите договори на служителите в центъра, оформя прекратяването им и съхранява досиетата на напусналите служители;
- отговаря за правилното отчитане на отпуските, заверява молбите за ползването им, оформя болничните листове;
- издава и заверява трудовите книжки, образува и води служебните досиета на служителите;
- изготвя документите, необходими за пенсиониране;
- оформя документите за командировки;
- изготвя и актуализира длъжностните характеристики на работниците и служителите в центъра.

2. НОРМАТИВНО ОСИГУРЯВАНЕ

Дирекция „АСПО” изпълнява дейности, регламентирани в:

- Закона за бюджета на Република България за 2009 година;
- Закон за счетоводството;
- Кодекс за задължителното обществено осигуряване;
- Закон за финансово управление и контрол в публичния сектор ;
- Кодекса на труда и други подзаконовни нормативни актове имащи отношение към дейностите на служителите в дирекцията регламентирани в длъжностните характеристики;
- Правилника за функциите, задачите и устройството на НЦН;
- Други закони и подзаконовни нормативни актове.

Дирекция „АСПО” осигурява финансово – административната дейност по изпълнение на Националната програма за изпълнение на Плана за действие по Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 г.

3. ДЕЙНОСТИ

3. 1. Финансово – счетоводна дейност

3.1.1. Финансово - счетоводния сектор на НЦН изготвя и представя на Министерство на здравеопазването тримесечни и годишни финансови отчети съдържащи информация за финансовото състояние към определен период и за финансовите резултати от осъществяваната дейност.

3.1.2.Ежемесечно се изготвят ведомости за работна заплата на служителите ,както и всички съпътстващи ги процедури по внасяне на социалните осигуровки и данък общ доход.

3.1.3. Тримесечни и годишни отчети се представят в Националния статистически институт съдържащи информация за фонд работна заплата, численост на персонала по образование и категории, материални активи и др.

3.1.4. Финансово – счетоводния сектор изготвя годишен счетоводен баланс, който обективно отразява финансовото и имуществено състояние на Националния център по наркомании.

3.1.5. От изработения годишен финансов отчет на НЦН за 2009-та година заслужават внимание следните позиции:

- бюджет на НЦН за 2009 г.	302 983 лв.
- Изразходени средства	264 471 лв.
- Разход заплати	139 813 лв.
- Граждански договори	12 540 лв.
- Други възнаграждения	6 553 лв.
- СБКО	3 572 лв.
- Разходи за външни услуги	34 830 лв.
- Вода, горива и ел. енергия	16 381 лв.
- Постелен инвентар и облекло	5 205 лв.
- Материали	9 818 лв.
- Командировки в страната	4 266 лв.
- Командировки в чужбина	2 364 лв.

3. 1.6.По дейност „Международни програми” през изтеклата година съгласно договор за безвъзмездна помощ за действие с Европейския център за мониторинг на наркотици и наркомании са изразходвани 116 880 лева.

3.1.7. За изпълнение на задачите по Националната програма за изпълнение на Плана за действие на Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 година, през годината са изразходвани 68 383 лв.

3.1.8. Счетоводната дейност на дирекцията включва: осчетоводяване на първични документи приход и разход от каса, банка, подопечни лица и доставчици и въвеждането им в счетоводна програма „Скиптър”- Б – Т. Изготвяне на ежемесечни справки за МЗ – касов отчет и други разшифровки Б-Т, EMCDDA и по проект BG 0011 „Слушайте детето” както и осчетоводяване на фактури, приходни и разходни ордери на изброените проекти.

3.1.9. Касиерската дейност касае теглене и внасяне на парични средства по наличната сметка в БНБ и отразяването им в касовата книга; завеждане на касова книга приход – разход на проекта „Слушайте детето”; изработване на ведомости за заплати; изработване на сметки за изплатени суми по граждански договори; подаване на декларации за осигуровки на служителите от НЦН в НАП – Възраждане; изготвяне на УП-2 за пенсиониране; участие в годишна инвентаризация и счетоводно отразяване на липси и излишъци; изготвяне на дължностно и поименно щатни разписания; изготвяне на тримесечни справки за списъчен състав на НЦН, средно списъчен състав, фонд работна заплата, брой граждански договори и суми по тях.

3.1.10. Еднократно през годината служителите на НЦН получиха допълнително материално стимулиране в рамките на реализираната икономия на фонд „Работна заплата” . При определяне на индивидуалния размер на средствата се спазиха изискванията на „Правилата за работна заплата на НЦН”.

3.1.11. В изпълнение на заповед на директора на НЦН служителите получиха и средства за работно облекло при спазване на разписаните правила.

3.2. Контролна дейност

3.2.1. В изпълнение на заповед на Министъра на здравеопазването бяха изработени и представени „Вътрешни правила за дейността на дирекция „АСПО” и на дирекция „Методическо ръководство и координация на дейностите по намаляване търсенето на наркотици” в Националния център по наркомании. Директорът на Националния фокусен център отказа да изготви правила за центъра в резултат на което заповедта на министъра беше изпълнена частично.

3.2.2. Дирекция „АСПО” представи в Министерство на здравеопазването в определения срок „Въпросник за финансово управление и контрол „както и доклад за

изпълнението на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор през 2008-ма година в Националния център по наркомани.

3.2.3. Във връзка с приложение на Закона за предотвратяване на конфликт на интереси стартира процедура за актуализация на длъжностните характеристики на служителите на НЦН. До края на 2009-та година са утвърдени от директора на НЦН и връчени на лицата срещу подпис само длъжностните характеристики на служителите на дирекция „АСПО“.

3.2.4. През 2009 г. са регистрирани 581 контролни листа за предварителен контрол. Във всички контролни листа е изразено „одобрение“ за поемане на задължението от страна на финансовия контрольор. Обект на предварителен контрол през 2009-та година бяха всички разходи на центъра при спазване на регламентираните процедури за осъществяването му.

3.2.5. През 2009 година са регистрирани 13 командировки в чужбина и 33 командировки в страната на служители от НЦН.

3.2.6. Актуализиран беше регистъра на договорите с юридически лица, изработени бяха анекси както и нови договори, което създаде възможност за оперативен контрол на договорените ангажименти и на цените на услугите по тях. За 2009г. договорите с юридически лица ,предоставящи услуги съобразно потребностите на центъра са 26.

3.2.7. В изпълнение на изискванията на Наредба №3 на МЗ за безопасни и здравословни условия на труд през 2009г. НЦН сключи договор със служба по трудова медицина „Вита“ ЕООД.

3.2.8. През месец декември 2009-та г. бяха сключени 9 договора за изпълнение на задачите по Националната програма за изпълнение на Плана за действие на Националната стратегия за борба с наркотиците /2009- 2013г./

3.2.9. През годината предприехме конкретни действия за изпълнение на Закона за Националния архивен фонд. Със заповед на директора на НЦН беше назначена постоянно действаща експертна комисия ,която състави номенклатура на делата със срокове на запазването им.

3.2.10. Всяко тримесечие информирахме МЗ за постъпили сигнали за корупция в НЦН. През 2009 г. в НЦН няма регистрирани сигнали за корупция.

3.2.11. В края на 2009 г. по предложение на директорите на дирекции и след одобрение от директора на НЦН извършихме абонамент за 2010-та година който

включва : държавен вестник, списания „Труд и право”, „Счетоводство ”и специализирани издания за фокусния център.

3.2.12.В определения от министъра на здравеопазването срок НЦН представи актуализиран „План за отбранително мобилизационната подготовка на НЦН” – 2009 – та година.

3.3. Административна дейност

3.3.1.Административният секретар на НЦН съгласно правилника за достъп до материалните активи и информация, завежда входящата и изходящата поща на центъра в специален дневник. През 2009-та година са регистрирани 1401 броя входящи и изходящи материали .Ежедневно представя на директора входящата поща за сведение и резолюция и на определения служител за изпълнение .Приема телефонни обаждания от лица търсещи контакти със служители на НЦН.

3.3.2. Предоставя информация на лица интересувани се от дейността на информационно- консултативния център на НЦН, насрочва часове за консултации, като информира своевременно психолозите .

3.3.3. Води регистър на мероприятията, организирани от НЦН, на срещите и интервютата на д-р Райчева с представители от различни институции в страната и чужбина.

3.3.4. Осъществява контакти на д-р Райчева със служители на МЗ, Областни съвети по наркотични вещества, неправителствени организации, Превантивно - информационни центрове във връзка с изпълнение на конкретни служебни ангажименти.

3.3.5. Организира оперативните съвещания при директора .Отговаря за осигуряването на необходимите по вид и количество канцеларски материали за кабинета на директора на НЦН.